

უოველკვირეული საზოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტ. გაზეთი

№ 2

1 ივნისი 1908 წ.

ფასი 10 კ.

შინაზისი: † საქართველის ექსარხოსის ყოვლად სამღვდლო ნიკონის მოკელის შესახებ.—ნაციონალიზმი და ინტერნაციონალიზმი, ონაზა.—ვსკვლავს, (ლეკი) ხაშუკლს.—უმეტეზის რახა-რუბი, ივ. გომართლისა.—სხვა-და-სხვა ამბები.—სახელმწიფო დემა.—ეურნალ-ვაზეუბიდან.—სამშოდო, (ლეკი) ს. ლანდის.—ფაბრიკა (მოთხრბა), 3-ე ხილისთავე ლისა.—შუშთა შორს.—წერილი რედაქციასდმი.—განცხადება.

† საქართველოს ექსარხოსის ყოვლად სამღვდლო ნიკონის მოკელის შესახებ.

გაზ. „Kavkaz“-ში დაბეჭდილია: „გულში, ოფ-შაბათს, 28 მაისს, სინოდალურ კანტორის შენობაში მოხდა აღმაშფოთებელი დანაშაულობა. უცნობ ბოროტ-მოკმედვან მოკლულ იქნა მწყემს-მთავარი მაღალ-ყოვლად სამღვდლო არქიეპისკოპოზი ნიკონი, ექსარხოსის საქართველოსი. ჩვენ მიერ შეკრებილი ცნობებით, ეს ყოველ წრეს-გადაცილებული მხეტური მკვლელობა მოუ-და შემდეგ ვარემოებაში: ამ დღეს დანიშნული იყო სხდომა ქართლ-კახეთ-იმერეთის სასინოლო კანტორისა, რომელიც იმყოფება ექსარხოსის მოედანზე საქსარხოსო სახლის მეზობელ სახელმწიფო შენობაში. სასინოლო კანტორის შესავალი იმყოფება ძალიან ახლო ექსარხოსის სახლ-კარის კიშკართან მაღალ-ყოვლად სამღვდლო ნიკონი, ექსარხოსის საქართველოსი, დღის 10 ნახევარ საათზე გამოვიდა თავისი სადგომიდან და თავისი კვლე-ინიკის თანხლებით, როგორც ყოველთვის, ფეხით გაე-მართა სასინოლო კანტორისაკენ. როცა მისი მეუფება ექსარხოსის შევიდა კანტორის შესავალში, ზედი-ზედ გაისმა რამოდენიმე რეკოლფერის სროლის ხმა, ხოლო ამის შემდეგ გამოვიდა ორი „ტუზენტი“ და მიეფარენ სოპის ბაზრისაკენ; სროლაზე და ყვირილზე გამოცვიფ-რენ სასინოლო კანტორის მოსამსახურე პირნი, მოი-რბინენ მახლობელ სახლების მღვდლებმა და გამვლელმა.

მისი მეუფება ექსარხოსი, არქიეპისკოპოსი ნიკონი, სა-სიკვილოთ დაქრილი იღვა კიბზე სამის საფეხრის ქვევით პირველ „პლოშადკიდან“, საიდანაც მიდის კა-რიდარი სასინოლო კანტორის წვერთა სხდომების დარ-ბაზში, იქვე გმინვდა კელენიკი ფეხში დაქრილი. მომ-ხდარი ამბავი ეუწყა პოლიციის და სამოსამართლო მთა-ვრობას, რომელნიც დაუყონებლივ მივიდნ იმ ადგილას, სადაც ამბავი მოხდა. მოკლულ მეუფის გვამი შეასკე-ნეს ექსარხოსის სადგომში. გვამის გასწავლის შემდეგ გამოირკვა, რომ არქიეპისკოპოზ ნიკონისათვის ესრო-ლიათ ორ ბოროტ გამზარებულს ორი მხრიდან და მოე-რტყმიათ მეუფისათვის სამი ტყვია. განსვენებულის გვა-მში ნახეს ტყვიები მუზერის და ბაუნინგის სისტემის რეკოლფერებიდან. სამი ტყვია მეორე მხარეზე გასულა, გაუკარვან გული, ფილტვები და სხვა შინაგანი ორგა-ნოები, ერთი ტყვია მოხვედრია კისერში, დანარჩენები კი სხეულის სხვადასხვა ნაწილებში, სამოსამართლო-სამედიცინო გაშინჯვის შემდეგ მისი მეუფების ექსარ-ხოსის სხეული ჩასვენებულ იქნა ცინკის კუბოში. ამავე დროს სასინოლო კანტორის შენობაში შეუდგენ საქმის გამოძიებას.

ნაშუალდღის 2 საამზე ექსარხოსის სადგომში შეი-კრება სამღვდლოება ყოვლად-სამღვდლო გრიგორის, ბაქოს ეპისკოპოსის მეთაურობით და მოკლე პანაშვილის გადახდის შემდეგ ცხედარი გავსვენებულის ნაშუბთ-შესვენებულ იქნა სამღვდლოების-მიერ ექსარხოსის

ჯგერის ეკლესიაში. განსვენებულ მეუღლის გვამის შესვენებას, სამღვდელთაგან ვარად, დაესწარნ: მისი უღიღებულსობის კავკასიის ნამესტრის მუუღლე სტატს-დამა გრაფინია ე. ა. გორონცოვ დოჰოვისა, მისი უღიღებულსობის კავკასიის ნამესტრის თანაშემწე, გენერალი ინჟანტერისაგან ნ. ა. შატლოვი და სამხედრო თანაშემწე სენატორი ტ. ს. ი. ვ. მიკვეიჩი, ნამესტრის სპჰის წევრნი და მისი უღიღებულსობის ნამესტრის კანცელარის ღირეკტორი გოვმისტერი ნ. ნ. პეტერსონი, ამოლა ნამესტრის, გენერალიტეტი, თბილისის გუბერნატორი, სხვა და სხვა ნაწილთა და დაწესებულებათა უფროსები, თავდაზნაურთა წინამძღოლები, ქალაქის თავი, სამხედრო და სამოქალაქო უწყებათა მოხელენი, სასინოლა კანტორის და საქართველოს ექსარხის კანცელარის მოხელენი და მრავალი მლოცველნი. ამავე პირთა თანადასწარბთ ნაშუადღევს ორნახევარ საათზე გადახდილ იქნა პირველი პანაშვილი გარსვენებულ მეუღლე-ქმარხობის სულის მოსახსენებლთ.

ნაციონალიზმი და ინტერნაციონალიზმი.

I. წინასწარი მოსაზრებანი.

2.

თუ ჩვენ მივიღებთ იმ შეხედულებას, რომ ეროვნული ინტერესები ეწინააღმდეგება მუშა ხალხის ინტერესებს, მაშინ—როგორც ადვინშენი წინა წერილში — ლოდიკუბათ იძულებული ვიქნებოდით უარ გვეყო ნაციონალური (ეროვნული) წინადაგი, ნაციონალური პოლიტიკა, უარ გვეყო ნაციონალური მისწრაფებანი, როგორც სოციალისტურ მიზნების საწინააღმდეგო რამ მოვლენა, ერთი სიტყვით, ჩვენ იძულებული გავხდებოდით უარ გვეყო ეროვნებაც და სამშობლოც და ერთისა და მეორესთვიანც სასტიკი ბრძოლა აგვეტანხა. მაგრამ ნამდვილთა, ზემოთ დებულგან სრულიად ყალბია, მტკნარი შეცდომაა. ნამდვილი ერის საზოგადო, მუდმივი და საბოლოო ინტერესები ერთიანთ ჰუმარავენ და პარმონიულათ ეთანხმებთან მუშათა კლასის ინტერესებს. ამიტომაც ყველა დაწინაურებულ ქვეყნების მუშათა პარტია აუცილებლათ სდგან ეროვნულ წინადაგზე, სოციალისტური პოლიტიკა უმჯველათ ატარებს ნაციონალურ ხასიათს და მთელი მოქმედება გაცნობიერებულ მუშა ხალხისა მიმართულია სამშობლოს საკეთილ-ღეგით.

აქ, შეიძლება, „განსაყოფულმა“ მკითხველმა შეგვაჩეროს საკითხით: „თუ მაგრე არის, მაშინ რაღას ნიშნავს კარლ მარქსის ცნობილი სიტყვები „პროლეტარის სამშობლო არა აქვო!“ ეს სიტყვები ბუერჟუაზიის იდეოლოგებს პირზე აკერიათ ყოველთვის, როცა კი უნდათ შეუწებულ მუშების თვალში დამკირონ მუშებისავე კლასური პარტია (სოციალ-დემოკრატია) მაგრამ მიუდგომელი და საქმეში ჩახედული, მარქსის მოძღვრებასთან გაცნობილი მკითხველი დაგვეთანხმება, რომ აღნიშნულ სიტყვებში გამოთქმულია მხოლოთ პროლეტარიატის შხანაწილელით გაღესილი გრძნობა სამშობლოსადმი

სიყვარულისა. ეს სიტყვები ხატავენ მხოლოთ პროლეტარიატის მწვეგი უკმაყოფილებას იმ მდგომარეობით, რომელშიაც იგი იმყოფება თავისავე სამშობლოში; ეს უკანასკნელი „დგინ-ნაცვლობას“ უწევს იმ ხალხს, რომელიც მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში მთელ თავის ძალ-ღონეს სწირავს მას, სამშობლოს კეთილ-ღეგობას. ეს აზრი, მარქსზე ბევრათ აღრე, გამოსთქვა ჯერ კიდევ ტიბერიუს გრატუსმა (მოკლულ იქნა 133 წელს ქრისტე წინაში). მონაბის მძივე უღელ-ქვეშ მგინავე ხალხის წარმომადგენელი, ძველი რომელი დრტინანეს, რომ ტყის ნადირებსაც მოეპოვებათ თავისი ბუნავი და იმ ადამიანებს კი, ვინც შექმნეს იტალიის სამშობლოს სიღიდე, არა აქვთ ჭერი, სად შეაფარონ თავი თვისი; „როდესაც ომის დროს სპასალარნი მიმართავენ ამ ადამიანებს მოწოდებით იბრძოლონ სახლის ღმერთისა და წინაპართა საფოავეებისთვის, ე. ი. სამშობლოსათვის,—ეს მხოლოთ დაცინვა არის, რადგან ამათ (ე. ი. მონების) შორის არა მგონია იბოგებოდეს თუნდ ერთი კაცი, რომელიც ფლობდეს ახლობელ ადამიანთა სასაფოაოებს და საკუთარ სახლის საკუთხეველს. იგინი აღიმალებენ მახელს და იბოცებან ბძობლის ველზე მხოლოთ იმისთვის, რომ სხვებს მოუპოვონ სიმიღდრე, ფლუფუნება და გარყენილების სიამოვნებანი. მათ დაიპყრეს ქვეყანა, მათ უწოდებენ ქვეყნიერობის მფლობელთ და მათ ერთი მუქა საკუთარი მიწაც კი აღარ გააჩნიათ.“*)

რასაც ტიბერიუსი გრატუსი გამოსთქვამს თავის ამ შესანიშნავ მიმართვაში, ის მარქსმა და ენგელსმა გამოხატეს ორი სიტყვით: „მუშებს არა აქვთ სამშობლო“. როცა ეს სიტყვები იწერებოდა მუშა ხალხი გარყული იყო სამშობლოს კეთილ-ღეგობიდან არა მარტო ეკონომიურათ; არა მარტო ნიეთიერი მდგომარეობა იყო აუტანელი—რასაც ამწვევებდა იმ დროისდელი ეკონომიური კრიზისები—არამედ ასეთივე უნუწეგო იყო მუშა ხალხის უფლებრივი მდგომარეობაც; მუშები მოკლებულნი იყვენ ადამიანის ელემენტარულ უფლებებს. ბურჟუაზია იმას ცდილობდა, რომ სახელმწიფო ორ ბანაკათ გაეყო; ერთი მდიდარნი და შეძლებულნი იქნებოდა ლეგალური ქვეყნა, სახელმწიფოს სრული ბატონ-პატრონი და მეორე (მუშა ხალხი) კანონს გარეშე დაყენებული, რომელიც ვერ გაეკარებოდა სახელმწიფოს მართვა-გამგეობას და უნდა ყოფილიყო მხოლოთ მუშა საკონელი, სწორათ იმგვარივე, როგორც ეს იყო ძველ რომში. მას შემდეგაც, მართალია, მუშათა ნიეთიერი მდგომარეობა თვალსაჩინოთ გაუმჯობესდა, მაგრამ უფრკული კაპიტალისტებსა და პროლეტარიატს შორის არამც თუ არ შემციკრებულია, კიდევ უფრო გაღრმავდა. მდგომარეობა გაუმჯობესებულა უფლებრივათაც. დღეს პროლეტარიატი საგრძობელ გავლენას ახდენს სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის საქმეზე, მაგრამ თვით დაწინაურებულ ქვეყნებში ჯერაც არ შეწყვეტილა ბრძოლა საყოველთაო

*) ამ სიტყვს ეღებულობთ კაუციდან „La vie Soieliste, 1905 (იხ. ცნობილი ანეკტა).

თანასწორ საარჩევნო უფლებებისათვის. საგულისხმოა, რომ ამ რამდენიმე წლის წინათ—1895 წ. დეკემბრის შუა რიცხვებზე—თვითონ ბებელი რეისხტაგში მიუბრუნდა მთავრობასა და კონსერვატორებს ასეთი სიტყვებით: „გაიგონეთ უკანასკნელი გაფრთხილება! აქამდის გერმანიის მუშა-ხალხი მუდამ იცავდა თავის სამშობლოს, მაგრამ თუ თქვენ განაგრძებთ წინანდებურათ ეს ქვეყანა აქციოთ სამშობლოთ მონობისა, პრივილეგიებისა, სამშობლოთ მუშა-საქონელისა, მაშინ გერმანიის მუშა ხალხი შეეკითხება თავის თავს.—განა კიდევ ღირს ასეთი სამშობლოს დაცვა? (ცენტრში ჩოჩქოლი და განციკვირება—მარცხნივ და უკიდურეს მემარცხენებში ტაშის-ცემა)“. მაგრამ ამავე ბებელმა—გეხსმებთა—ორი წლის წინათ ამავე რეისხტაგში შესახა, რომ უკეთეს გერმანიას რაიმე განსაცდელი მოსადგება, პროლეტარიას, როგორც ერთი კაცი, აღდგება და თავისი მკერდით დაიცავს სამშობლოს დამოუკიდებლობას და ეროვნულ თავისუფლებას. მოიგონეთ ისიც, რომ თვითონ კ. მარქსი თავგამოდებით იცავდა დაწარგულ ერთა ყველა იმ ნაციონალურ მისწრაფებათ, რაც კი ერის საერთო კეთილ-დღეობის მომასწავებელი იყო. აქედან ცხადია—რამდენათ მართალნი არიან მოწინააღმდეგენი ანუ თვით სოც.-დემოკრატების ის იწვიათი ვგზებშიარები, რომელნიც ფიქრობენ, ვითომ მარქსი ნამდვილათ უარჰყოფდა სამშობლოს, ვითომ მარქსიზმი ითხოვდა ანტიანაციონალურ პოლიტიკას; ცხადია იგივე სიტყვებს იქით ველარ ხედავენ აზრს, წინადადებაში ვერ პოულობენ შინაარსს.

მარქსის მოხსენებელი ფრაზა: „მუშებს არა აქვთ სამშობლო“ კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი და ღრმა შინაარსის იქნება თუ სახეში მივიღებთ, რომ იგი იმნათულია ბურჟუაზიისადმი, რომელიც დრტინავდა სოციალისტები სამშობლოს ღუპავენ, როცა ესწრაფვიან განახორცილონ სოციალიზმი. მაგრამ რადგან ეს უკანასკნელი მოასწავებს მხოლოდ ბურჟუაზიულ, კაპიტალისტურ წეს-წყობილების დაღუპვას, ცხადია ამ შემთხვევაში „სამშობლოთ“ წოდებულია კაპიტალისტური საკუთრება. და ასეთ „სამშობლოს“ კი პროლეტარიატი, რასაკვირველია, უარჰყოფს, იმისი კლასიური მიზანია ასეთ „სამშობლოს“ განსაზოგადებრიობა (სოციალიზმია), ე. ი. დაწყებულ ისეთ წეს წყობილებისა, სადაც ერის მთელი როგორც ნივთიერი, ისე სულიერი სიმიდრე გადიტკევა ერის შემადგენელ ყველა აღმიაენების საერთო კუთვნილებათ და ყველასათვის თანასწორ კეთილდღეობის მიმნიჭებულათ. ამასთანავე, მხოლოდ ასეთ წეს-წყობილებაში აღწევს განვითარების უმაღლეს საფეხურს ის, რასაც ჩვენ ვუწოდებთ ეროვნებას. დასახელებული წესწყობილება შეადგენს ყველა თანამედროვე ერის საზოგადოებრივ განვითარების უმაღლეს საფეხურს. მისი განხორციელება შეიძლება მხოლოდ ყველა ერების თანხმობით და სოლიდარობით.

ამ რიგათ, ნაციათა საერთო ინტერესები სრულად

ეთანხმება ერთმანეთს და იმავე დროს თვითოეულ ნაციის მუშა ხალხის კლასიური ინტერესებიც სასეხებით ეთანხმება იმავე ნაციის ინტერესებს. ამიტომ შეგნებულნი მუშა ხალხის მოძრაობა ყოველთვის ემსახურება ერის ინტერესებს და იმავე დროს ხელმძღვანელობს საკუთარ კლასიურ ინტერესებით. აი ამ საფუძველზე შენდება მუშათა პარტიების ნაციონალური პოლიტიკა, რასაც ჩვენ აღვნიშნავთ ტერმინით ინტერნაციონალიზმი.

სულ ჰგავა ნაციონალიზმი, რითაც აღვნიშნავთ ბურჟუაზიულ პარტიათა ნაციონალურ პოლიტიკას. მართალია, აქაც და იქაც პოზიცია კლასიურია, აქაც და იქაც პოლიტიკას ჰქმნის კლასის ინტერესები და მისი იდეოლოგია, მაგრამ განსხვავება ის არის, რომ აქ ბურჟუაზიის ბანაკში—კლასიური ინტერესები მხოლოდ ზოგჯერ, დრომდის და ისიც კალმხრიათ ეთანხმება ერის განვითარების ინტერესებს. ამასთანავე, რაც შეეხება ერის საზოგადოებრივ და ნაციონალურ განვითარების უმაღლეს სტადიას, რასაც შეიცავს სოციალისტური წეს-წყობილება, აქ ბურჟუაზიისა და ერის ინტერესთა შუა მწვევი, შეურიგებელი წინააღმდეგობაა. ამიტომ ნაციონალისტების ბრძოლის მეთოდი, წეს-რიგი, მოქმედების ვითარება, ერთი სიტყვით მთელი ტაქტიკა ძირითადად განსხვავდება, პირდაპირ ეწინააღმდეგება ინტერნაციონალისტების ტაქტიკას. აი სწორეთ ეს სუბსტანცია მათ შორის გარდაუვალ ხრამს; სწორეთ ეს განსხვავებული ტაქტიკა ის ნიშნობილი თვისება, რომელიც ახასიათებს ორივე პოლიტიკურ მიმდინარეობას—ნაციონალიზმსა და ინტერნაციონალიზმს.—სწორეთ ტაქტიკა და არა „ნაციონალური ავტონომია“ ანუ რაიმე სხვა ეროვნული მოთხოვნანი. ამ მოთხოვნების მხრივ, პირიქით, შეიძლება, რომ დაწარგულ ერის ნაციონალისტებსა და სოციალისტებ შორის სრული თანხმობაც კი ჩამოვარდეს; და თუ სრული თანხმობა არ არის, რაიმე მსგავსება მაინც უეჭველათ უნდა იყოს რაიმე კერძო მოთხოვნები მაინც უეჭველათ იქნება საერთო. ხოლო ტაქტიკა თვით დაწარგულ ერის ნაციონალისტებისა ძირითადად განსხვავდება სოციალისტების ტაქტიკისაგან. ამისთვის ეს ორი ბანაკი არის და უნდა იყოს გათიშული პარტიულათ; ორგანიზაციულათ და მოქმედების მხრივ მათ შორის ერთი მოციქული არის და უნდა იყოს კლასთა ბრძოლა, რაიც მუდამ სწარმოებს მეტნაკლების სიცხადით და სისასტიკით; თქმა არ უნდა, რომ სადაც ბურჟუაზიულ და სოციალისტურ პარტიებს რაიმე საერთო მოთხოვნები აქვთ წამოყენებული, იქ კლასთა ბრძოლა რამოდენადმე მაინც უეჭველათ ჰკარგავს სიცხადესაც, სისასტიკესაც და ნაყოფიერებასაც; იქ მუშათა საქმე უეჭველათ იქცეება, იჯანბნება და ეს გარემოება ერთი ზედმეტი მიზეზია, რისთვისაც სოციალისტური პარტიები ესწრაფვიან დღესვე გადიტკრას ნაციონალური საკითხი, რამდენადაც კი ეს შესაძლებელი იქნება. ხოლო იგივე გარემოება ზედმეტი საბუთია, რისთვისაც ბურჟუაზიული პარტიები,

ნაციონალისტები მსურველნი გახლავან—ნაციონალური საკითხი, რაც შეიძლება ხანგრძლივით იქმნას მუშათა კისრზე დამოკლვის მახვილივით დაკიდებული.

ებლა ჩვენ უკვე ვიცით საერთო მოახსულობა ნაციონალიზმისა და ინტერნაციონალიზმისა უფრო დაახლოვებით ვასაკნობათ და სისწორით გასათვალისწინებლათ საქონა უმალ შევისწავლოთ ის სოციალური მოვლენა, რომელიც ორივე აღნიშნულ პოლიტიკურ მიმდინარეობას აძლევს სათავეს და კონკრეტულ გამოხატულებას, მაშინ გვეცოდინება ავრთვე ისიცი, თუ რა არის ნამდვილათ ნაციონალური პრობლემა და ან როგორია ზმის ისტორიული სეე-ბელი. ამაზე შემდეგ წერილებში.

მაგრამ აქედანვე დავისომოთ შემდეგი. ნაციონალიზმი არამც თუ უქვევლათ არ სწყევტავს ნაციონალურ საკითხს, პირიქით, ხშირათ კიდევ ართულებს, აძნელებს და, ყოველ შემთხვევაში, ავიანებს მის გადაწყვეტას. და ეს აგრეც უნდა იყოს, რადგან თუ ბურჟუაზიის ინტერესები ზოგჯერ ეთანხმება ერის განვითარების ინტერესებს, ზოგჯერ, ანუ უფრო ხშირათ კიდევ სრულიად ეწინააღმდეგება მას და არა იშვიათათ ითხოვს ერის თვით წმინდათა წმინდის ფეხ-ქვეშ გათეღვას. სულ სგება ინტერნაციონალიზმი. ეს მუდამ ბეჯითათ მიდის ნაციონალურ საკითხის გადასაჭრელათ, რადგან პროლეტარიატის ინტერესები მუდამ ეთანხმება ერის, საერთო ინტერესებს. მუშა ხალხი რაც უნდა გარიყული დარჩეს სამშობლო ცხოვრების სიკეთიდან, რაც უნდა შხამ-ნაღველს სვამდეს მასი მკერდიდან, იგი მაინც ერთგულათ იღვწის სამშობლოს უმაღლეს სიკეთე-ბედნიერებისათვის; სამშობლოს თითოეული ციდა აღვლი მორწყული არის მისი სისხლითა და ოფლით. მუშა-ხალხი მუდამ თავ-გამეტებული იბრძვის სამშობლოს თვით არსებობისათვის და ეროვნულ თავისუფლებისათვის. ამიტომ მუშა-ხალხის ინტერნაციონალური ბაირალი სიმბოლო არის ერისა და სამშობლოსადმი თავგანწირულ სიყვარულისა.

ხოლო ს. დ. ის იშვიათი პირები, რომელნიც კიდევ ვაღარჩენილან რუსეთის სახელმწიფოში და რომელნიც ჰგონებენ, ვითომ ინტერნაციონალიზმი ჰნაწინავდეს ანტინაციონალურ მიმდინარეობასო, ეს აღამიანები... სცდებიან. მათ რომ შესწრებოდა ინტერნაციონალის მამო მთავარი, კარლ მარქსი, უქვევლია ვაუშეორებდა თავის ცნობილ სიტყვებს: „moi, je ne suis pas marxiste!“ (მე მარქსისტი არა ვარ!)

მბ.

ვ ა რ ს კ ე ლ ა ვ ს .

მზე ჩაესვენა... ბინდა მოიცვა... ცაზედ ანთო მკრთალი ვარსკვლავი; სღუმს დედაიშვა სულშეუთული და არცა მოჰქპის მთიდან ნიაგი!

—მითხარ, ვარსკვლავო, რას მოგვის-წავებ?... წყკილი ბნელი რად არ თენდება? დაცემულ მამულს რა ბედი ელის, ახლის მშვენებით როს აყვავდება?

იმედით გიმზერ ლაყვარლ სიერცეში და საიღუმლოს ახსნას მოველი; ნუ თუ შენც უნდა აღრე ჩავიკრე, აღარ მოგვეინა ხსივი ცხოველი?!

ს. ლანდი.

უქცერების რსხა-რუსი.

(დასასრულო).

იქ საცა სანმანიანს უმცრებაც არა ჰყოფნის, ფაქტების ჩაუფრენებასაც არ ერიდება, რომ თავისი ტყუილი სიმარაოლეთ გასაღოს. ერთ წერილში მე ვამტკიცებდი, რომ მისეს წიგნები ზეგანცხადების ნაყოფი კი არ არიან, არამედ ასურეთ-ბაბილონის კულტურის ზეგანგონით არის დაწერილი და ბევრი რამ პირდაპირ ამ კულტურიდან არის ამოღებული მეთქი. ამის დასამტკიცებლათ მე მომავედა დელიის წიგნი „ბიბლია და ბაბილონი“, რომელიც ზეგანცხადებას სრულებით უარჰყოფს და თავის უარჰყოფს ამტკიცებს უტყუარის ფაქტებით. სანმანიანს მოჰყავს ამ წიგნის ის ავგილები, რომლებიც საკამათო საგანს არ შეეხება, დანარჩენებს აფუჩეჩებს და თამამად გიძახის: სად არის აქ მსგავსებაო.

ახლა თვითონ დელიის მიგმართათ. 1907 წ. გამოცემის 26 გვერდზე სწერია: „ჩვენ ვნებათ ახლა მქირო დამოკიდებულებას ბიბლიისა და ბაბილონის თქმულებათა შორის ქვეყნის გაჩენის შესახებ და ამავე დროს უნაყოფო იქნება ყოველგვარი მეცადინეობა ბიბლიის თქმულებისა და საუწუნისმეტყუელო მეცნიერებათა დებულელების შესათანხმებლათ“. ამგვართ მეცნიერი, რომელსაც თავის საგნათ გაუხედა ასურეთ-ბაბილონის სიძველეთა შესწავლა, ამგვარი შესწავლის შემდეგ ამტკიცებს, რომ ქვეყნის გაჩენის შესახებ ბაბილონის თქმულებასა და ბიბლიის თქმულების შორის მქირო დამოკიდებულება არსებობს. სანმანიანი კი, რომლის არსებაც ქუთაისს არ გასცილებია და მეცნიერება ბიბლიის, გიძახის: აქ არავითარი დამოკიდებულება არ არსებობსო.

თუ შევდევლობაში მივიღებთ, რომ ბაბილონის თქმულება ბევრათ უქვევლესია ბიბლიის თქმულებასე,

*) იხ. ჩვენი კვალი № 1.

მაშინ ცხადი იქნება ისიც, რომ მოსე ქვეყნის შექმნის ისტორიის წერის დროს ბაბილონის თქმულებით ხელმძღვანელობდა.

რა სწერია ამ ბაბილონის თქმულებაში?

27 გვერდზე სწერია: „მასლუკმა გასკრა ტიმატი და ერთი ნახევრიდან შექმნა ცა, მეორედან დედა-მიწა; შექმნა ღრუბლები, რომ მათ დაეკავებინათ ცის სანი, მოათავსა ცახე შთვარე, მზე და ვარსკვლავები, დედა-მიწაზე კი მცენარეები და ცხოველები; დაბოლოს მან აურთა ერთმანერთში თხისა და სმღვეთო სისხლი და გააჩინა პირველი მამაკაცი და დედაცაი“. თუ პირუთენელი მკითხველი ამ თქმულებას შეუდარებს ბიბლიის თქმულებას, ძალიან დიდ მზავსებას ნახავს. მოსეს ნახმარი აქვს პირველყოფილი ხალხის სახელთ ტეჰომი. სიტყვა ტეჰომი რომ მან გადმოიღო ტიმატიდან, ეს მხოლოდ სანმანიანისთანა შეცნინერებისათვის არ არის ცხადი. 19-20 გვერდზე ჩვენ ვკითხულობთ: „1) ასსირო ბაბილონებსაც ჰქონდათ ღღე „შაბათი“; 2) ამ ღღეს ისინი თვლიდენ ღღეთ „ღმერთთან შერიგებისა“; 3) როგორც ებრაელთა სიტყვა S' abbatu (საბათ) ასსურეთ ბაბილონის სიტყვა S' abbatu (საბატუ) ნიშნავს მუშაობის შეწყვეტას, უქმეს. ჩვენ ვიცით აგრეთვე, რომ ამ ღღეს ისინი უწოდებდენ „ღღისი ღღეს“—სწორეთ ამასვე ვხედავთ ჩვენ ძველ აღთქმაში, სადა იგვრავა შირათ ამბობს: „ჩემი შაბათი“.

რას გვეუბნება ეს ალაგი? მოსეს ღმერთმა კი არ უთხრა: მეშვიდე ღღე ჩემია და მას შაბათი დაარქვითო, ყოველივე ეს მოსემ გადმოიღო ბაბილონელთაგან, რომლებიც მოსეზე ბევრთა ადრე უქმობდენ ერთ ღღეს, ამ ღღეს უწოდებდენ შაბათს და თვლიდენ მას ღღისი ღღეთ.

რატომ არ მოიხსენია ამის შესახებ არაფერი ქეშმარიტების მიძიებელმა ქუთათურმა მეცნიერმა?

21-22 გვერდზე აწერილია წარღნა სწორეთ ისე, როგორც მოსეს აქვს, მხოლოდ ნოეს მაგიერათ იქ ქსისურია. ამ ალვასც ამოეწერიდით, რომ მკითხველისა არ გვერიდებოდეს. რატომ ქუთათურმა მეცნიერმა არ ამოსწერა? ის ხომ არ ერიდება მკითხველს და მას მეცნიერების უკანასკნელი სიტყვით უმასმინძღვება! რას ამტკიცებს ეს ალაგი? იმას, რომ მოსემ წარღნის ისტორია სიტყვა-სიტყვით გადმოიღო ბაბილონელთაგან, მხოლოდ ქსისურის ნოე დაარქვა.

29 გვერდზე მოყვანილია ბაბილონური სურათი. შუაშია ხე ორის ნაყოფით. იქით-ქვეთ ქალი და კაცი სხედან და ხელი აქვთ ნაყოფისკენ გაშვებული. ქალის უკან გველი ამართული. რას ამტკიცებს ეს სურათი? იმას, რომ პირველი ადამიანების შექმნების შესახებ ბაბილონში იყო თქმულება და ეს თქმულება გადმოიღო მოსემ.

32 გვერდზე ვკითხულობთ: „ცნობილია აგრეთვე, რომ აზრი ანეგლოზთა არსებობის შესახებ დაიბადა ბაბილონში, ისე როგორც ქერუიმებისა და სერაფიმების შესახებ წარმოადგენა“. რატომ არ მოჰყავს ეს ალაგი ქუთაისის მეცნიერს, რომელიც ასე გაფაციკვებით ექმს ქეშმარიტებს!

37 გვერდზე მოყვანილია ბაბილონური ლურსმული წარწერა: „იაჰვე ილუ“. ის თიხის ნაჭრები, რომლებზედაც ეს წარწერა, ეკუთვნის გამურაბის დროს, რომელიც სცხოვრობდა მოსეზე გაცილებით ადრე. რომაგორც დელიი ხსნის, იღ ნიშნავს ღმერთს, უ—არის; აგვართ ეს წარწერა ნიშნავს: იაჰვე არის ღმერთი. რას გვეუბნება ეს წარწერა! ძველი აღთქმით მოსეს სიანის მივთვალ გამოცხად ღმერთი და აუწყა თავისი სახელი: იეგოვა მიწოდეთო. ეს ბაბილონური წარწერა კი გვიმტკიცებს, რომ მოსემ სახელი ღმერთისა გადმოიღო ბაბილონელთაგან, რადგანაც ცხადია ყველასათვის გარდა სანმანიანისა, რომ სიტყვა იეგოვა არის წარწერა-მღვარი იაჰვედანი.

რატომ არასფერს ამბობს ამის შესახებ ქუთათური მეცნიერი?

ძველი აღთქმის სიტყვით მოსეს ღმერთმა მისცა სინაის მთაზე ათი მცნება.

ახლა დავუვლით ყური დელიის. 62 გვერდის ბოლოში ვკითხულობთ: „მცნებათა უმეტეს ნაწილს იმდენათვე წმინდათ ასრულებდენ ბაბილონში, როგორც ურიები“. 63-ს ბოლოში: „სვეცილორათ ურიული არის მხოლოდ მეორე მცნება“ რას გვიმტკიცებს ყოველივე ეს? იმას, რომ ათმცნებათა უმეტესი ნაწილი მოსემ გადმოიღო ბაბილონელთაგან.

რატომ არ მოიხსენია ამ ალვების შესახებ არაფერი ქუთათურმა მეცნიერმა? იმიტომ რომ მას ქეშმარიტება კი არ აინტერესებს, არაუღ ქეშმარიტების დაბნელება. მიუხედავათ დელიის წიგნის უმთავრესი ალვების გადაუწეხებისა სანმანიანი მინც ველარ მალავს, რომ ბაბილონის კულტურასა და მოსეს ნაწერებს შორის არის მზავსება და დასქმნა: თუ მართლა მზავსების ნიშანწყალია, ეს უნდა ვიფიქროთ, იმის ბრალი კი არ არის, რომ მოსემ გადმოიღო ბაბილონიდან თქმულება, არამედ იმისა, რომ ქეშმარიტი გადმოცემა ქვეყნის შექმნაზე გაზღაპრებულა წარმართთა შორის, ხოლო ებრაელთა შორის ზეგანცხადების მეოხებით უცვლელათ შენახულაო. აქ კი ქუთათური მეცნიერს სწორეთ ვაზკვარი აერთა: თუ ღმერთმა მართო მოსეს შეატყობია ქვეყნის გაჩენის ისტორია, წარმართ ბაბილონელებს ვინღა მისცა ამგვარი თქმულება? მათ ხომ იეგოვა არ ეცხადებოდა? თუ იმის თქმა უნდოდა სანმანიანს, რომ მოსეს თქმულება გაზღაპრეს წარმართებმა, დავიწყებია, რომ ეს თქმულება ბაბილონელებს ჰქონდათ მოსეზე ადრე ათასის წლით. ამ შემთხვევაში სანმანიანის აზრით მოსეს თქმულება გაზღაპრეს ბაბილონელებმა, რომლებიც მოსეზე ათასი წლით ადრე სცხოვრობდენ! კმაზა. სანმანიანს რომ გამოუღვდეთ, იმიი უმეტერება ამ ზომისაა, რომ ასაწერათ არც დრო შემეწეს და არცა სურვილი. მე მხოლოდ მიხდოდა აღმენიშნა, თუ რა მოზადების პატრონია ქუთათური ღლაპსი და რა უკუდო ზომებით სცდლობს ის ქეშმარიტების დაბნელებას.

სსსპ-და-სსსპა აგზაში

ჩვენ ში.

პეტერბურგიდან ჩამოვიდა პროფესორი ნ. მარი, რომელიც ამ ახლო ხანებში გაემგზავრება ანში, სადაც ის განავრძობს არქეოლოგიურ მუშაობას. მან მშ მისის, არტისტულ თეატრის დარბაზში რუსულ ენაზე წაკითხა თავის მოხსენება, ანში აღმოჩენილ იერგურტიქის ცილისხანის (V—VI საუკუნეში), ზაგრატიდების სასახლის შესახებ. რადგანაც ზაფხულობით ხალხი მიემგზავრება ანში, იქ გადარჩენილ ისტორიულ სიძველეთა სანახავათ, ბ-ნ მარს დაუნიშნავს დრო ცნობების მისაცემათ; დღის 11—12-მდე და საღამოს 5—6 საათამდე. პროფ. მარს უნდა ანის პლანი და ნაშთების სია შეადგინოს და დაბეჭდონოს. გარდა ამისა, მას პეტერბურგის არქეოლოგიურ საზოგადოების საშუალებით ზომები მიუღია, რომ ანის არენდატორებმა არაფერი დაანგრეონ და ფეხქვეშ არ გათვლიონ.

ოთხშაბათს, 28 მაისს, ნაშუადღევის სამის ნახევარზე თბილისის საიდუმლო პოლიციის უფროსი როტმისტრი კარაულივი ბრუნილია ეკლთი სინოდალურ კანტორიდან, სადაც ის იყო ჩვენების ჩამოსართმევთა ექსპარხოსის ნაკონის მოკვლის შესახებ. როდესაც მიდილდა სომხის ბაზარში, მას ვილაც უწინაგებმა აუტეხეს სროლა. კარაულივი დასტრეს ლყაში, დასტრეს აგრეთვე მისი მეტლუხლოში, ხალხი შემინდა, აირ-დაირია, რათაც ისარგებლეს დამკემლებმა და თავს უშველეს. როტმისტრი და შევტლე მიხვილის საავთმყოფოში გავზავნეს.

28 მაისს, საღამოს 5 1/2 საათზე, სპირიტან ვოლკოვი, მისი შვილი ხარლამში და ვერა რომანენკო მიდილიდენ კრებაზე. ბატარიინი და ანდრეევის ქუჩის კუთხესთან სამმა შეიარაღებულმა უცნობმა აუტეხა მათ სროლა, რომლის დროს მძიმეთ დაიჭრეს სპირიტან და ხარლამში ვოლკოვიები. ხოლო ვერა რომანენკო მარცხენა ფეხში მსუბუქათ. სპირიტან ვოლკოვი საავთმყოფოში მოკვდა. ერთი დამკემლეთაგანი ჯარის-კაცებმა დასტრეს, მეორეს თავი გაუტეხეს თოფის კონდახით. ორივენი მიხვილის საავთმყოფოში გავზავნეს, სადაც თოფის კონდახით თავგატეხილი მალე გარდაიცვალა.

ხუთშაბათს, 29 მაისს, დღის 10 საათზე ვაძარცვეს თბილისის დამოქანსთან არსებული შემნახველი კასა. ოთახში შევიდა 12 შეიარაღებული კაცი. ორს იმათგანს უჩვენებია წიგნი და უთქმობ, რომ კასაში ერთი მანათი უნდა შემოიგტანათო; ამის შედეგე იმათ ამოიღეს მალურის რევოლვერები, „ხელები მაღლაო“, დაიკვირეს და დიწყეს სროლა. ამით ხმა მისცეს და-ნარჩენმა ამხანაგებმა, რომელთაც ასტეხეს აგრეთვე სროლა; ისინი გააყვენ ორ პარტიათ, რომელთაგან ერთი შეუარდა კასის გამგე იუველიერის კაბინეტში და მოკლა ის; მეორე—გაემუშოა ხაზინადარის ოთახისკენ, რომლის კარებთან მოკლეს მოხვე უღვდყო, ხოლო მეორე დერგაში დასტრეს. ბოროტ-გამზახველებმა მოკლეს აგრეთვე შემთხვევითი მყოფი ვაჟარ კრილოვის რწუნებული მერაბოვი. იმათ არც თვითონი საქმე დაუიყრნიათ; ამტრედენ ყუთებს და ვისაც რამდენის

აღება შეეძლო, სჯიბადენ ფულებს; შემდეგ გამოკვიედენ ქუაში, და აქეთ-იქეთ გაიფანტენ. ერთმა მოხვეთაგანმა, შინიშნა რა ისინი, აუტეხა სროლა და ერთი დამკემლეთანი დამოქანის კარებთან მოკლა. უკანასკნელს უბოვეს შემნახველ კასის წინეს №686 ვართან მინველიანის სხელობაზე და აღმოაჩნდა 4,924 მან. 27კაპ. მეორე ბოროტ გამზახველი გაიქცა მუშტაბისკენ, დაიწყო სროლა ტრამვის ვატმას, რადგანაც იგონა რომ ის ესროდა მას, ვატმანი მოეფარა ხეს და რვაჯერ ესროლა ბრუნიანის რევოლვერიდან. ამათ შეესწროთ გოროდოვი, რომელმაც ხიშტზე ააგო ბოროტ გამზახველი. მიუხედავად ამისა, იმან გამოიძიოა ხიშტი და შევირდა შემის საწყობის კარებში, მაგრამ იქ მოკლულ იქნა გოროდოვის ორი ტყვიით. მას უნახეს პასპორტი თბილისის გუბ. სოფ. საშმის მცხოვრების იაყ. ქორქაშვილის მესამე უხადგეს პოლიციელებმა ახალციხის გადასახვევში. აქ გადაეღობა მას წინ გოროდოვი, რომელსაც დაახალა ტყვია და მძიმეთ დასტრა. თავის მხრივ გოროდოვიმაც ესროლა და დასტრა დამკემლეთანი-ორივენი დაუტენ. დამკემი დაატყვევეს, უნახეს მარტა 96 მან. მეოთხე პოლიციელებმა დასტრეს და დაატყვევეს, წაართვეს მალურის რევოლვერი და 274 მან. და 15 კაპ. მის ჩვენებით ის მიხვილ იმერლიშვილია, სროლის დროს შემთხვევით დასტრეს ჯანდარში კაბალოვი. დანარჩენი ბოროტ-მოკმედენი შეხტენ ფიტრანზე №360 და დიღუბისკენ მიდილნენ. როგორც ამბობენ, მთელი ფულის ჯამი შეიღობა 30,179 მან. 7 კაპ. ნაწილი ფულისა იბოვეს, მხოლოთ 24,241 მან. კვალი ჯერ-ჯერობით დაკარგულია.

რადგანაც ტფილისის თავად-ანაურთა გიმნაზია ქონებრით ძალიან უხერხულ მდგომარეობაში ვარდებმა, უკომლედებ მოსწავლეთა დახმარებულ საზოგადოების შეიქმნებმა დააფანდა, რომ გიმნაზიაში მომავალ წლიდან სასწავლო ფული გადიდებულ იქნას 40 მანეთამდე.

როგორც ოფიციალური გახ. „კავკასი“ გვატყოზინებს, მიზეზი ყახზების სკოლის დაკეტვისა ის ყოფილა, რომ სწავლა ხსენებულ სასწავლებელში ქართულ ენაზე სწარმოებდა.

პოლიციამ დააპატიმრა თბილისში გახეთის გამყიდველთა პროფესიონალური კავშირის წევრები. გარდა ამისა დაკეტეს კავშირი, ჩამოართვეს ბეჭედი და საქმეები, დააპატიმრებულნი ციხეში გავზავნეს.

2 თიბათვეს ზუბალაშვილის სახალხო სახლში დანიშნულია უნივერსიტეტის წევრთა კრება ახალი გამგეობის ასარჩევათ. სასურველია, რაც შეიძლება შეგნებულთა მოეკენ არჩენებეს, რომ გამგეობაში მოკვენ იმისთანა პირები, რომელთაც საქმე აინტერესებდეს და არა ცარიელი სახელოს ტარება.

27 მაისს ბათუმიდან თბილისში მომავლ ღამის ჩქარ მატარებლის ერთ ერთ კუბეში მოუღლათ და გადმოუღლათ ფანჯრიდან მეორე გიმნაზიის მექმე ქლასის მოსწავლე ქალი მარია (ფაცია) ლორთქიფანიძე, როგორც ექიმის შემოწმებლან სჩანს ქალს აქვს ძალღატანების ნიშნები და ქროლობა. ეტყობა ნაღირა-ღამინავს მასზე ძალღლობა უხმარიათ, ნამუსი აუხლით

და თავისი სიმეცის დასამალავთ გადაუღლით ფანჯრიდან სწორეთ იმ დროს, როდესაც მატარებელი რიონის ხილვე მინავალი, რომ სხეული ჩაგარდნილიყო რიონში. მოკლულის გვამი მინარის ნაპირზე დაეარდნო. მეორე დღეს გვამი უპოვია გზის ყარაულს, რომელმაც შეატყობინა მაშინვე პოლიციას. მოკლულის გვამთან უპოვით გეოგრაფიის სახელმძღვანელო და ერთიც დაბეჭდილი წერილი ბერძენიშვილის სახელზე. ვისგანაა მოკლული ქალი, ჯერ ჯერობით გამოუკვლეველია.

კავკასიის ნაშენების განკარგულებით, ექსპარზონის დასაფლავებამდე აკრძალულია წარმოადგენები, სინემატორგაფები და სხვა გასართობები.

26 მაისს, თავ-შეგაეულმა ბრბომ ქ. გუმბრში (ყარის ოლქი) ჩაიღინა ნაფიცი ვეკილის ი. ა. ბუგდაგინანცი (რედაქტორია გაზ. „ეირისა“) წინააღმდეგ აღმუშოთბებელ თეთ-სამართალი. ბრბო შემოეხვია სანონაციის სტამბას, სადაც იბეჭდება „ეირი“, გამოიყენა ძალთ იქიდან ბ-ნი ბუდაგინაცი, დაუწყეს ცემა, ყვირილითა და ლანძღვით წაათრია ის პოლიციაში, როდესაც მივიდენ პოლიციაში ბრბო თხოულობდა მახრის უფროსის თან-შემწისაგან, რომ მან დაატყვევოს ბ-ნი ბუდაგინაცი და გადასახლოს გუმბრიდან. ისინი ხმა-შალთა ყვიროდენ, რომ ბუდაგინაცი მოთავეა აღვილობრივ სოციალისტებისა, რომ ის თავის გაზეთის გვერდებზე ჰქადაგებს ატივიზმს, მთავრობის დაუმორჩილებლობას და აღიღვებს სოქრებსა და ქარგლს ხაზინების წინააღმდეგ (ЗАКОВКОЗИ).

რ უ ს ე თ შ ი .

სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტეს: ვარზაგაში—22 კაცს; ირკუტკში—ორს.

„რუსკია ველმოოსტი დაჯარიმეს 1000 მან. იმიტომ, რომ 9 მაისს ნოვოში შეტკომით მოათავსა ტელეგრამა ხერსონში 20 გოლების სიკვდილით დასჯის შესახებ. ნამდვილათ კი დასჯილი ყოფილა 12 გოლები.

ეკატერინოსლავში, „ფრანციის“ სასტუმროში აფეთქდა ერთი ახალგაზდა ქალის ოთახში ბომბა; ქალი ამ დროს ქალაქში იყო წასული; მსხვერპლი არ მომხდარა, დაზიანდა მხოლოდ სამი ოთახი. პოლიციამ გაჩხრეკის დროს ქალის ჩემოდანში ნახა ჯოჯოხეთის მანქანა.

მოსკოვში შედგა სიჩკის მკეთებელ ფაბრიკების პატრონთა სინდიკატი.

სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტეს: ვილნოში—ერთს, რიგოში—ერთს, კიევიში—ორს, დუბნოში—სამს, ბაქოში—ერთს.

პოლონელებს აღუკრძალეს პოლონეთის სკოლებში ისტორიისა და გეოგრაფიის სწავლება.

„კიეესკია მისლ“ დაჯარიმეს 500 მან.

ქ. ოდესის საბჭომ გადასდო ყოველწლიურათ 500 მან. „რუსთა კავშირს“ მიერ დაარსებულ გიმნაზიის სასარგებლოთ.

ქ. ვორონეჟში სიკვდილით დასაჯეს ქალი ფედროვა, რომელმაც გუბერნატორს კუმპარა ესროლა.

ქ. სიმფეროპოლში გაჩხრეკეს რამდენიმე ნაფიცი ვეკილი.

ქ. ტამბოვში ჩხრეკის დროს ბოქაულს, ენდარამის ავიეტრს და გოროდოვებს სროლა აუტეტეს; დასქრეს ერთი გოროდოვო; მოკლეს ერთი თავდამსხმელთაგანი ახალგაზდა კაცი.

პეტერბურგის სამოსამართლო პალატამ, ლ. ტოლსტოის კარგ ნაცნობსა და თანამოაზრეს მოლოჩნიკოვს ერთი წლის ციხე გადაუწყვიტა ლვე ტოლსტოის ზოგ ნებადართულ თხზულებათა გავრცელებისათვის. ამ გარემოებამ ძალიან შეაწყუხა და დააღონა რუსეთის მქობიანი მწერალი. ასეთივე სასჯელი გადაუწყვიტეს ამ 2 თვის წინათ ლვე ტოლსტოის მეორე თანამოაზრეს ბოლიაკის, რის გამოც მაშინ მას მოხუცი გულწრფელით სწერდა—რომ მას წყურია დაატუსაღონ თვითონ ის თავისი ნაწერებისათვის და არა სხვა ვინმე, დაატუსაღონ ციხეში, ნამდვილ, ცივ, მყარ და ბნელ ციხეში. მარა, როგორც ამას წინათ ერთმა მიწისტრთაგანმა აღიარა, მთავრობას გადაწყვეტილი აქვს ლვე ტოლსტოი სწორეთ ამ გზით—სხვების, მისი თანამოაზრეების დატუსაღებით დასაჯოს; და მართლაც უშეშავებს და უსასტიკოს სასჯელს ტოლსტოისთვის ის ვერც მოიგონებდა.

უ ც ს ე თ შ ი .

სომხურ გაზ. „ეირიტასარ ჰაისტას“ ატყობინებენ თერანიდან, რომ ქურთები დასცემიან ურმას (სპარსთა-სომხეთი) და ამოუტყვევიათ 2000 კაცი და გაუძარცვეთ 36 სთველი. ეს ამბავი ოფიციალურათ შეუტყობინებიათ სპარსეთის მეფლისისათვის (პარლამენტრი), სადაც ამ ამბის შესახებ ყოფილა კამათი.

ქ. სტამბოლში გარდაცვალებულ დოქტორ მ. ვართახანიანს სომხობისათვის შეუწირავს 2,000 ოქრო, რომლის პროცენტით უნდა გათხოვდნენ უპატრონო და ღატაკი ქალები.

გეგობტის სომხეთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებას 300 ოქრო გაუგზავნია ოსმალეთის სომხეთში, დაზარალებულ სომხების შორის დასარიგებლათ.

სულთანს 45,000 ყურუში უჩუქებია სტამბოლის სომხეთა სპატრიარქოსათვის.

საბერძენეთის მთავრობა პორტას თხოვს უკან დაბარუნონ კ. სამოსის თვადი-გუბერნატორი და ჯარი. კუნძულზე გარსა და ინსურგენტებ (აჯანყებულთა) შორის სისხლის მღვრელი შეტაკებები ხდება.

სერბიის სკუპშინაში (პარლამენტში) არჩეულ იქმნენ მთავრობის მომხრე დეპუტატები 81. სოციალ-დემოკრატები მხოლოდ ერთი.

ინგლისის მუშათა პარტიამ შეკითხვა შეიტანა პარ-

ლამენტში მეფე ელუარდის რუსეთში გამგზავრების შე-
სახებ. დეპ. გრელი პარტიის სახელით მოითხოვს, რომ
სტატ-სერეტარის ჯამაგირი შემცირებულ იქნას 1,000
მან. წელიწადში. მუშათა პარტიის მეორე დეპ. სემერ-
ბელი წაიკითხავს სტატისტიკურ ცნობებს რუსეთში
გამეფებულ რებრსიების შესახებ.

ამ დღეებში საფრანგეთის დიდებული ბელეტრისტის

ზოლას ნეშთი გადაიტანეს „პანთეონში“ (დიდების ტა-
ძარში). ცერემონიის შემდეგ ვილაც უცნობა მძიმეთ
დასკრა მაიორი ღრეფუსი.

მოძრაობის ვაშო კ. ვენაში დაკეტეს უნივერსიტეტი
და მალე ტენიკური სამეურნეო სასწავლებელი; გი-
ვიციენ პრაგაში ჩების უნივერსიტეტის და სხვა მაღალი
სკოლების ყველა სტუდენტები.

სახელმწიფო ღუმა

16 მაისს წამოყენებული კიოხვა — დათხოვნილ იქ-
ნას დეპ. კოსოროტოვი ღუმიდან, თუ არა-გადაწყდა 19
მაისის სხდომაზე. ეს სხდომა ნამდვილი ტრიუმფი იყო
მემარჯვენე ორატორებისათვის. დ. გულკინი; დ. ბალა-
კლევიკი, პურიშვეიჩი და მარკოვი 2 ერთმანეთს ეჯიბ-
რებოდნენ „ქეშპარტ რუსთა“ აზრების გამოთქმაში და
ოლსტიკის მინისტრის, შვეგლოვიტოვის დაცვაში.

დასასრულ, ხმის უმეტესობით ღუმამ თავის წრი-
დან დროებით გააძევა ს. დ. დეპ. კოსოროტოვი. გაძე-
ვების წინააღმდეგი აღმოჩნდა 109 დეპ. ოპოზიციის
წევრი, კაჟუსტინი და ერთი მემარჯვენე გლეხი.

20 მაისის სხდომაზე ღუმამ სხვათაშორის განიხილა

აგრეთვე ხარჯთ-აღრიცხვა გზათა სამინისტროს არაჩვე-
ულგებრივი ხარჯებისა და დამტკიცა კიდევ.

ამავე სხდომაზე მიიღო ღუმამ ხარჯთ-აღრიცხვა მი-
ნისტროთა საბჭოს კანცელიარიისა და შეუდგა კამბის
უწმინდესი სინოდის ობერპროკურორის მოხსენებაზე
შესახებ ქალაქისა და სოფლის სამღვდლოების ჯა-
მაგირებთა უზრუნველყოფისა. მოხსენებელი კომი-
სიის აზრით, საჭიროა გადაიღოს რუსეთის სამღვდლო-
ბის ჯამაგირებთა 12 მილიონ მანათის გარდა კიდევ
400,000 მანათი, ვინაიდან ის ნივთიერთა ზეპირებუ-
ლია და იძულებულია ხალხს მოსთხოვოს ზედმეტი სას-
ტიღელი სხვა და სხვა საჭირო მღვდელ მსახურებისათ-
ვის.

ამ საგანზე სალაპარაკოთ ჩაეწერა 60-მდე ორა-
ტორი, რომელთაგან სამღვდლოების წინააღმდეგ ილა-
პარაკა მხოლოდ სამმა გლეხმა.

პირველათ ილაპარაკა სინოდის ობერპროკურორმა
და გამოსთქვა სურვილი, რომ სამღვდლოებამ ეძლეო-
დეს ღირსეული ჯამაგირი. მისი აზრით მღვდელს უნდა
ეძლეოდეს წლიურათ 600 მან. მთავარს 300 მან. დიაკ-
ვანს 200 მან. ეპ. მიტროფანეს აზრით საჭიროა სამღვ-
დლოება იმდენათ იქნას ხაზინისაგან დაკმაყოფილებული,
რომ არ კირდებოდეს მას ხალხისაგან ზედმეტი ფულის
აღება.

მღვდელი გეპეცი იმის დამტკიცებასაც კი ედი-
ლობს, რომ რუსეთის სამღვდლოებამ დიდი კულტუ-
რული და განმანათლებელი ღვაწლი მიუძღვის ხალხის
წინაშე, რითვისაც ის ღირსეულათ უნდა იქნას დაჯილ-
დოვებული.

მღვდელი კომარეცი ოქტომბრისტების მონღო-
ბილობით აცხადებს, რომ ის თანაუგრძობს სამღვდ-
ლოების ჯამაგირებთა უზრუნველყოფას, რათა პირწმინ-
დათ შესარულონ მათ „მომღვრის“ მოვალეობა.

კიდეტთა წარმომადგენელი კარაულოვი ამბობს:
„მე ხალხის თავისუფლების ფრაქციისაგან მონღოლი
მაქვს განცეცხლო, რომ... ჩვენ ხმას მივცემთ როგორც
სამღვდლოებისთვის ჯამაგირების მომატებას და მომხსე-
ნებელ კომისიის წინადადებას, ისე მისი უსამღვდლოე-
ლობის მიტროფანეს მიერ წარმოდგენილ ფორმულას“.

მემარცხენე გლეხი დეპ. კროპოტოვი კრიტიკუ-
ლათ ეგება სამღვდლოებას და ამბობს: სამღვდლოება
თავის გაქვირებაზე ბევრს ლაპარაკობს და 13 მილ. მან-
ათს ჯამაგირათ მოითხოვს; ამასაც არ ჯერდება და ხალხს
მღვდელმსახურებისთვის ტყავს ამბობს; მაშინ როდესაც
გლეხკაცობა სულთნ ხორცავედ გადატყავებულია და მას-
ზე არავინ ზრუნავს. კიდევ კარგი, რომ სამღვდლოება

ჯამაგირების მომეტებით დაკმაყოფილებოდეს. მაგრამ, ის ხაზინიდანაც მიიღებს საკმაო ჯამაგირს და ხალხსაც თავისებურათ წინანდლებზე დაუწყებს ყვლეფას. ყოველ-შემთხვევაში ორატორის აზრით საჭიროა ღუმამ ყურადღება მიექციოს იმ გარემოებას, რომ ვგრეთ წოდებულნი „შავი სამღვდლოება“—არქიეპისკოპოზები და მიტ-

ხაზინისათვის. (ტაშის ცემა მარცხნით.) ამიტომ გლეხთა ჯგუფი უარყოფს სამღვდლოებისთვის ჯამაგირების დანიშნვას ხაზინიდან და წინადადებას აძლევს ღუმას უარყოფს მან ამის შესახებ კანონპროექტი.

სამღვდლოების წინააღმდეგ ილაპარაკა მემარჯვენე გლეხმა იურკევიჩმა, რომლის აზრით ღუმამ უპირვე-

როპოლიტები—ძალიან დიდ ჯამაგირს და შემოსავალს იღებენ. მაგალ. მოსკოვის მიტროპ. ღებულოზს 76,000 მ., პეტერბურგის—200,000 მან., ნოვგოროდის 300,000 მ. და შრაველი არა ნაკლებ 20,000 მანეთისა; მონასტრები ხომ მილიარდობით ანგარიშობენ თავიანთ შემოსავალს. აი ასეთ წყაროებიდან შეეძლო სამღვდლოებას დაეკმაყოფილებია თავისი თავი და არ მიემართა

ღესათ გლეხკაცობის გაქივრებაზე უნდა იზრუნოს რამე, მიიღოს ზომები გაღატაკებულ გლეხკაცობის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ და არა სამღვდლოების გასაქუქებლათ. („მათაოლია“, ტაშისცემა მარცხნით.) დასასრულ ღუმა შეუდგა კანონ პროექტის ნომრობით განხილვას და ბოლოს დაამტკიცა ის სრულიათ შეუცვლელათ.

23 მაისის სხდომაზე ღუშმა განიხილა 4-ე დეპუტატის შეკითხვა კრესერ „რიურისკი“ აუნების შესახებ. ამ დღეს ღუშის ყველა ფრაქციების წარმომადგენლებმა გაილაშქრეს საზღვაო სამინისტროს წინააღმდეგ. მემარჯვენე და ცენტრის ორატორები ერთხმად აბრალებდნენ ლალას სამინისტროს „რიურისკის“ აუნების საქმეში და თხოულობდნენ დამნაშავე პირების სამართალში მიცემას. მინისტრის ახანავის პასუხის მოსმენის შემდეგ, მათ მორიგ საქმეებზე გადასვლის შემდეგი ფორმულა წარმოადგინეს: „ღუშამ მოისმინა მთავრობის განმარტება და შესაძლოა ვერ დაინახა ამ განმარტებით დამკამყოფლება; ამიტომ მოვლით მთავრობისაგან აღნიშნულ ბოროტ-მოქმედების გამოძიება-გამორკვევას და თუ ბოროტ-მოქმედება დამტკიცდა, დამნაშავეთა პასუხის გებაში მიცემას“. ს. დ. და ტრუდოვიკებმა წარადინეს სხვა ფორმულა, რომლითაც ისინი აღნიშნავენ მსგავს ბოროტ-მოქმედების შესაძლებლობას სახელმწიფოში მანამ, ვიდრე ძირიანათ არ შეიცვლება მართვა-გამგეობის წესრიგი და არ დაარსდება სახალხო წარმომადგენლობა, არჩეული საყოველთაო თანასწორი კენქის ყრით. პროგრესისტები და კადეტებიც მემარჯვენებს გაყვედნენ, აწხიარათ დიდი უმრავლესობით მიღებულ იქნა მემარჯვენეთა და ცენტრის ზემოხსენებული ფორმულა, რომლის შემდეგ ღუშა შეუდგა კამათს საზღვაო სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვის შესახებ.

თავდაპირველათ მომხსენებელი აუწყებს ღუშას საზღვაო სამინისტროს სახარულ მდგომარეობას და ფლოტის ყოველ მხრივ მდგომარეობის გამოსარკვევათ აუცილებელ საქორებათ თვლის რევიზიის მოხდენას და უწყებების სრულ რეორგანიზაციას.

კამათში ირკვევ, რომ კომისიის მოსაზრებასა და წინადადებას ემხრობიან როგორც ოქტომბრისტები, ისე მემარჯვენე და კადეტები. ყველა ამ ფრაქციების აზრით, აჯერ საქირაა გამორკვეულ იქნას ფლოტის მდგომარეობა, მოხდეს საზღვაო უწყებების რეორგანიზაცია და 'იერე შედგეს საზღვაო სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვა, გადაიღოს საქირა ფული ფლოტის აღსადგენათ და გასაძლიერებლათ.

სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის წარმომადგენელი პაკროვსკი კი აცხადებს: ახალი ბაზრების მოსაპოვებლათ საქირაა ძლიერი მებრძოლი ფლოტი. მარა რუსეთის კაბიტალი უცხოეთის კონკურენტისთვის კიდევ არ არის მოლონიერებული: საერთაშორისო ბაზარზე რუსეთის ბურჟუაზია ევროპის ბურჟუაზიასთან მხოლოდ სასაკლო კარიკატურას წარმოადგენს. ჩენი ღუშის უმრავლესობა კი ისევ თავისი მომავლინებელ ბიუროკრატიის მავალითს მისდევს... ძველი წყობალება აღდგენილია; ყვეი ისევ შემოკრდა ჩენი სახლის სახურავზე და ისევ დაგვიჩავის; მოაფრინებ ისევ მებრძოლთა სისხლით მოწყულ მინდორზე ძველი ფრინველები და ისევ ძველებური სიმღერა შემოსძახეს: მოუწოდებენ ხალხს თავისი უკანანქნელი გროში ზახინის უძირა ტო-

მარაში ჩაყაროს, მოუწოდებენ მას, რომ თავის ბორკილები თვითონვე გაიქედოს: ააგოს მრავალ მილიონიანი ფლოტი! (ტაშისცემა მარცხნივ)“

ღუშას პ. სტოლიბინმა გრძელი სიტყვით უპასუხა, რომლის შინაარსი შემდეგია:

მთავრობას არ შეეძლო არ ეკითხა: **ჭირდება, თუ არა რუსეთს ფლოტი, როგორი ფლოტი ჭირდება მას და შეიძლება დაგვიანება ამ საქმის თუ არა?** პირველ ორ კითხვაში მთავრობა საცხებით ეთანხმება ღუშას და მზათ არის მასთან ერთათ ერთსულ და ერთხორც იმოქმედოს, მარა რაც შეეხება მესამე კითხვას-ფლოტის აუნების საქმის დაგვიანებას—მთავრობა იძულებულია თავისი უთანხმოება გამოაცხადოს და მოითხოვოს ღუშისგან საქირა ფულის ცხლავე გადადება რუსეთის დარღვეულ საზღვაო ძალების აღსადგენათ: **ოთხი წლის განმავლობაში ოთხი დიდი ჯავშნიანი გემის ასაშენებლათ და შესაიარალებლათ.**

ამ რიგათ მთავრობის აზრით ჯერ საქირაა ფულის გადადება, რათა მას საშუალება მიეცეს დანგრეული ფლოტი რამდენიმეთ მიწვ ადადგინოს, საზღვაო სამინისტრომაც თავისი საქმიანობა თუ უსაქმობა საქმეში გამოხატოს და შემდეგ შეუდგება ის სამინისტროს რეორგანიზაციას და სახელმწიფო დაციის საზოგადო პლატის შემუშავებას, რასაც სახლ. ღუშა დღესვე მოითხოვს და რაც შეუძლებელია.

ღუშამ თავისი კრიტიკით და გამოაშქარავებით დიდი დეაწლი დასლო რუსეთს: მისი არსებობის დროს აღარ შეიძლება მოხდეს ის უმსგავსოება-უწყსოებანი და ბოროტ-მოქმედება, რასაც წინათ ადგილი ჭონდა. სამინისტროს ამ უწყებაში (ხანგრძლივი ტაშისცემა) მარა მთავრობა თხოულობს, რომ საშუალება მიეცეს საზღვაო სამინისტროს დაამტკიცოს თავისი ნიქი, საქმიანობა, ერთეულრება და მიუტკიცოს დღუშის ნდობაც. ეს მოხდება მაშინ, როცა ღუშა საქირა ფულის გადადებს ფლოტისთვის. (სიცილი მარცხნივ). კამათი ფლოტის შესახებ დასრულდა ღუშამ ხმის დიდი უმეტესობით (194—78 ხმ.) მიიღო საბიუჯეტო კომისიის ფორმულა მცირეოდენი შესწორებით კადეტების მხრივ და შეუდგა ხარჯთ-აღრიცხვის ნომრებით განხილვას. მან უარყო 11,250,000 მან. გადადება ახალი ჯავშნიანი გემების ასაშენებლათ და მიიღო ხარჯთ-აღრიცხვის სხვა ნომრები, რომლთ დწნიშნული იყო საზღვაო სამინისტროს მიმდინარე აუცილებელი მცირე ხარჯები.

ღუშის შემდეგი სხდომა იყო 26 მაისს, **რომელზედაც მოხდა მესამე ღუშის დამახასიათებელი ინციდენტი**

რუსულ სეკლესიო საშხატერო საშურწველოს კომიტეტის სასარგებლოთ 36,329 მან. გადადებისა გამო.

კარლი ჩხვიძე აცხადებს, რომ რუსეთში ისედაც ბევრია ხატები, ამას გარდა მართმადიდებელი ქრისტიანის რწმენით ხატს ცხოველმყოფელი ძალა აქვს, მაშინ-სადამე მას შეუძლია, თუ კი მართლა ასეთი ძალა არსებობს, თვითონვე უშველოს თავის საქმეს და თუ ეს

ასე არაა, მაშინ კი საქმე დაღუპულია. ამ სიტყვებზე ატყდება ღუმში წარმოუდგენელი ხმაურობა და ყვირილი: დაიკარგე, საბაგლო, გადი, გაეთრიე გარეთ; კრებიდან უნდა გავაძვით და სხვა.. სხდომა შეწყდა. განახლების შემდეგ თავმჯდომარე აცხადეს, რომ ჩხეიძეს სიტყვებში მართლაც იხატება რელიგიოზური გრძობის შელახვა, რისთვისაც წინადადებას იძლევა, დათხოვილი იქნას ის ღუმლიან 15 სხდომის განმარტობაში. ჩხეიძე პასუხით თავის აზრს იმეორებს და პროტესტს აცხადებს თავმჯდომარეს განმარტებაზე, ვითომ მას (ჩხეიძეს) სლემბოდეს რელიგიოზური გრძობის შელახვა, პროტესტს აცხადებს მთელი სოციალ-დემოკრატიული ფრაქცია სხდომის დარბაზიდან დემონსტრაციულით დასვლით. პურიშვეიჩი ადგილიდან იძახის: „დაიკარგეთ, კავკასიელი მაიმუნებო!“ მიმავალი გვეგვიკორი კი გზით უპასუხებს: „ფსიხოზატო!“ ღუმამ როგორც კანონარეკტი ისე ჩხეიძის გაძევება დაამტკიცა. (170-80 ხმ.)

შურნალ-ბაზეთიბიდან.

„Заканъ“, რომლის არსებობა ქვეყანას უკვე დაეწყებოდა ჭქონდა, ამ ბოლო დროს — გეგდინებათ — სხად რეაქციის სელში კავდა. გაზუთი კოდექსი ცვეტო ცველიდებს. სხადმე რეაქციამ ერთ თავის სანიშურო ნომრით (№ 112) რამოდენამე გავაწყა თავისი possession de foi, იგი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ერთსულ სეკითს.

„უამისოთ—სწერს იბი— თუ ნაციონალური საკითხი არ იქნა მოწესრიგებული, ისე ვერავითარ სოციალურ თუ პოლიტიკურ რეფორმას ვერ მიეცემა მკვიდრი საფუძველი.“

მახეკა, თუ რგორ უნდა მოწესრიგდეს საკითხი, გაზუთი ჟურ-ჟურამათი სდუის. აღნიშნავს მსოფლიო, რომ:

„კავკასიის ძირითადი მდებარეობის უკვედლოთ ერთად შეკავშირებულნი არიან საერთო ეკონომიურ და კულტურულ მოთხოვნილებებით, რომელთა დაკმაყოფილება ერთნაირად ძვირფასი და აუცილებელია არა მარტო ყველა ქართველებისთვის, მუსულმანებისთვის და სომხებისთვის, არამედ აგრეთვე იმ რუსებისთვის, რომელნიც უნდა მიეთვალოს ამ განაპირა ქვეყნის ძირითად მცხოვრებთ... (მაგ. ვადმოსხლების საკითხი). ცენტრალურ გუბერნიებიდან რუსების გადმოსახლება და ებრეთ წოდებული კოლონიზაცია არღვევს კავკასიის ყველა ერგებნის ძირითად მცხოვრებთა ინტერესებს). ასეთივე ადმინისტრაციის და სასამართლოს საქმის წყვირით დაყენება, მადასახლების ვითარება და მრავალი სხვა საკითხები, რაც ერთნაირად აინტერესებს ყველა ადგილობრივ მცხოვრებთ და რაც კავკასიის ხელის, თავის საკუთარ ცხოვრების მექონე, განსაკუთრებულ ძვეანათ.“

დაბოლოს, გაზუთი იმიჯნება როგორც შოიონისტებისა, ისე ამათ სწინააღმდეგე შიგრე უკადრებობისაგან.

„უკანანდელ წლების ამბებმა ნათლ-კურ რამობაზე ნაციონალურ განკერძობების უნიდაგობა, ისე ნაციონალურ ინდიფერენტობის (ბულგარიობის) უზრზობა.“

რეაქტიის საზტოთ ადგედს უთიომას აგრეთვე აგრ-რუთ სკათოსს, რაც ასე სჭირბოებს შესწავლას.

რაც შეეება მიმართულებას, შეიძლება დაბეჭდეთ

ითქვას, რომ განსახლებული „Зак.“ იქნება ჩვენი ნაციონალ-დაიერადების ორგანო, რადგან სტატუტში ბეგრია ტუბიდი სიტყვები და „რეალური პოლიტიკაც“ ერთბა სს-განსით არის დაზარდაზარებული სეროთ, სკაცტბრით იდეალების წინააღმდეგ.

ასე თუ ისე, სხად რეაქციამ ბეჭითათ ცდილობს თავიდან აიცილოს ის სენი, რამც ბანკოთუას „Зак.“ ზე-ზეუთი მოქალა, იგი ცდილობს გაზუთის მისრეს პოლიტიკურ ორგანოს ელფერი და ესეც დიდი წყალობას ჩვენი უფერულ დროში.

* *

ქართული გაზეთები ამ ბოლო დროს როგორცდგ „დიდ-მზრხვის კალოზე“ არიან დამდგარნი, თითქოს ცნვლიდ ბრძოლაში მოდელიდფენენ და ან მისივე ცრფვებით დატვრთულდიფენენ. მსოფლიო თხ ან. ჟ—შვიდს („მომანინდა“) არ ელვება სპაზუტის ხსენას, რიდავს მას ცრფხალი ეგულებას სრციალ-დემოკრატებში...

თავის უკანასკნელ ფელეტონში (ამბრ.“) № 69 იგი სწერს:

„მე ძლიან კარგათ ვიცი, რომ სოციალ-დემოკრატია და რუსის შავ-რაზმელები ორი პოლიუსია, მაგრამ მინც ერთ-სულთვინება დავინახე მათ შორის; ეს კი მოხდა იმტომ, რომ სოციალ-დემოკრატული აზრთვინება სათავეშივე ყალიბია. სოციალ-დემოკრატები დარწმუნებულნი არიან, რომ ცენტრალიზმი და რუსეთის მთლიანობა იგივეა, რაც სოციალდარული უზოთიერთობა მუშათა შორის.“

რაც შეეება შავ-რაზმელს და ს.-დ. იურთსულთვინებას“ მახე დამზარავც შეტია, მით უფრო, რომ თვითონ ავტორი აღიარებს დასწელებულ ბანკათა შორის გარდაუვალ უფსკრულს. ციტატის მეორე ნახევარში კი მარტალას მსოფლიოთ ის, რომ ჩვენი მართლაც არიან სრციალ-დემოკრატები, რომელნიც ფაქტობუნ, ვითომ რუსეთის „მოღანბანას“, ე. ი. განაზიარ ქვეყნების ავტონომიის უარყოფას ხელს უწყობდეს მუშათა სოციალდრობას; მაგრამ არაან სხვები (ს.-დ.), რომელნიც ენერგულიათ უარყოფენ ასეთ შესეღლებას. ცხადას მიუელ სრციალ-დემოკრატსაც არ ითქმება ის, რაც ითქმის მსოფლიოთ ერთ ნაწილზე. მაგრამ შეიძლება ბანი ჟ—შვიდი არ არის გცნბობადა მთელ სრციალ-დემოკრატასთან; მასან არ უნდა სწეროს იმასკი, რაც ან იცის.

* *

სახელმწიფო დღუის იმ სხდომებამ, რომელიც ეცხობდა სმინისტროს სსხდვას უწყების სკაიასთა განხიდავას, მხარულ გუნებზე დაყენს პრგრესიული ორგანობები, რაკი მიუელას დღუმში იშვიათის ანსამბლით (ერთ სულთვინებით) და მასთან ენერგულიათ დატვობა უსახუხისიკებელა გამეგობა, მოურთიდეღანას ამხილას მათ თვითონებობა და ბირტო-მოქმედებანი. ასე გაზ. „Речъ“-ი სწერს:

„მეზარჯუნეთა კალეტური რტები“ და კალეტების პატრიოტული რტები“ თითქმის ერთ ხოროთ იცეა. ქვეყანა წაიკითხვის ამ სიტყვებს (რტებს) და ხანგრძლივი ანტრაქტის შემდეგ (ე. ი. პირველ და მეორე ღუმის მერე) ერთხელ კიდევ იგრძნობს, რომ არის საკითხები, რდმელთა შესახებ ყველანი თანხანანი არიან, —და ამ საკითხებს ასე თუ ისე მიეყვებოთ ძველი რევიმის უარყოფისაკენ“ № 123).

გახუთის ავიწვდება, რომ თუ დასახლებულ სხდომასზე შემარჯვენებმა ძველა რეჟიმის ძირის გამოთხრასში მართლაც შეიტანეს თავისი წვლილი, ეს მოხდა მათი შუქებისა და სერეალის წინააღმდეგ. არამთუ შემარჯვენები თვით ცენტრის ბედადები და მათ შორის გუქვათა რომელიც დაღაღებდა: „ამ ე. ი. სახლავთ უწყებაში საქაირთა რეჟიმრები კი არა, მთელი კატასტროფა, მთელი რეჟოლოფიცა, — თვით ეს ბატონები თავის ამხედრებაში ვერ მიდიოჯენ ღოდაიკურ დასკვნასდე, ვერა სცადებოდჯენ სახლავთ უწყებას და ამ რავთი ხელს ავებრებ ენ თვით უწყებას მომავლანებულ უხახუხისმებლო მოავრობას და მთელ სისტემას. — ამის შესახებ საწარდაანათა სწერს თვით ლაქრადლეურა „СЛОБО“:

„თუ კი უხახუხისმებლო უწყებას არ შეუძლიან ოთხჯავშნიან ბემის გაკეთება, რატომ და გვანით, რომ უხახუხისმებლო დუბნაძებეს უშუშრათ შეუძლიანთ აკეთონ 130 მილიონ ხალხის ხეე-ბელი? რატომ არ ფიქრობთ, რომ ჩვენი სასამართლოები, სხვა და სხვა გვარი სახელმწიფო დაწესებულებანი, სამმართველოები, მოხელენი და ს.ს. რატომ არ ფიქრობთ, რომ ყველა ისევე ჯავშნიანი ბემბობა—ძველი კალოშები, რომელიც წარმოშვა ძველმა რეჟიმმა?.. მთელი რუსეთის არსებითი, მორავი საქორთება ძირითადი რეჟოგანიზაცია ყველა უწყებათა, ამითი შეთანხმება ახალ წეს-წყობილების, ახალ ცხოვრების მოთხოვნებთან...“

ს ა მ შ ო ზ ლ .

ტურფა სამშობლოე! მიიღე ჩემგან სასიყვარულო წარფერი საღამი, მსურს გიზიარო ჩაგარულმა შვილმა სულის მქენჯნავი სცვდა-ვარამი.

ზამთარ და ზაფხულ დაუქქნობლო გულ-მყრდს გიქარგავს ია ვარდია, ვინცა იხილავს შენსა მშვენებს ს მსწრაფლ განეშორის გულის დარდია.

ამაყათ მშენი მთანი კლდოვანი დაბლა კორდ-ველებს გადმოჰყურებენ, ბუნების ძალნი ველს ხავერდოვანს მაკოცხლებელ ნაშს დააბკურებენ.

ტყისა შრილი, წყაროს ჩუხჩუხი, უერთდებიან ბულბულის სტვენას, ნიაიე ყვავილს ეღერებათ თავის სატრფოსთან განავრძობს ხევენას.

მაგრამ, სამშობლოე, შენი კველუტი თვალის და გრძნობის მტკევეი ბუნება, ცხოვრებისაგან გაბასრულ გულსა ოდნავათაე არ ესაღბუნება.

შენი სიტურფით ნამქნევე წყარ გრძნობას მშრომელი მარად უქენსებია,

ქაბუის გული სიყვარულის წილ სევდისა ტალზე უქევსებია.

ჩაგროლი ოხვრით ბანს ეუბნება ბენდინერების კმაყოფილ ღიღინს, აი ეს არის, სამშობლოე ჩემო, რაც სულსა შხამავს და გულსა მიღრღინს.

ჩვენთვის ცხოვრება შხამ-ნაღველია, ია და ვარდი სულ არ გვიყვავის, ბულბულის სტვენა არა გვსმენია შაიე ყორანი თავზე დავეჩხავის.

სწისათვის ჰვევის ვარდი კოკობი, მშრომელთ წილათ ჰხედათ ნარი-ეკალი, სისხლის წვეთებით აღნიშნულია ცხოვრების ველზე იმათი კვალი.

ს ა მ შ ლ .

მ ა ზ რ ი კ ა

(დასისწრულია)*).

* *

მზე უკვი დასაგელთ ჰორიზონტს უახლოვდებოდა. ის ნელ-ნელა, როგორც უზარ-მზარი გაგავარბებული წითელი ბურთი, მიგორავდა ქვევით, თითქოს სურს ჩაეშვას შავ ზღვაში და მისი გრილი ზვირთებით გაგრილდესო. მისი მარჯვის ფერი სხივები ნელ-ნელა სტოვებდა მობინძურ ვაკე-წალოკატებს და ამწვანებულ მთა-ქედების მწვერვალებს თავს დასტრიალებდა; ისინი, როგორც ლაშქარს გაგზავრბებული მხედარი თავის სატრფოს, ისე ყელში ტხეოდენ მათ, ათროლობული ეწებებოდენ მწვანე ფოთლებს და ნაწყენი ესაღმებოდენ მათ. ნელ-ნელა ეშვებოდა ლამის წყვილიაი. მთის სააჟური ნიაიე დაჰქროლოვდა არე-მარეს. დღის სიციხისაგან შეწუხებული ბუნება იფურქნებოდა და ცოცხლებოდა. ირგვლივ გაისმოდა მისი ჰარმონიით საცეე მომბიბღველი მუსიკა, გაისმოდა მისი სიმღერის მომაჯადოვებელი მელოდები. დაიხ, ბუნება ისმენდა მის ჯადოსნურ მუსიკას, ის ღიღინებდა ძილის პირებს და ეშხალებოდა მოსაყენებლათ.

ამ დროს ქეთო თავზე შალ წამოხურული ფე-აკრფით ჩავიდა თავის სარდაფში, სადაც მან გაატარა ორი მესამედი თავის სიცოცხლისა, სადაც მან ბევრი მწუხარება-ვაება გამოსცადა. სარდაფში უკეთ ზნელოდა. ის ინსტიტუტურათ მიუხალოვდა ერთ-ერთ ოთხფეხა დამტკრეულ სტოლს, რომელიც შეადგენდა მისი ოთახის უმთავრეს სამკაულს. შალი იქით გაისროლა ტახტზე და ხელში ჩაშუქული ფული სტოლზე დაიანარცხა. ფულმა ჩხარუნე მოაინხა. თამარამ, რომელიც იქით კუთხეში რაღაცას აკეთებდა, თავი აიღო, უკან მოიხედა და, რაკი დაინახა დედა, მიაშურა მას.

*) იხ. ჩვენი კვალი № 1.

— დედა, ჯამაგარი მიიღე? გულუბრყვილოთ შეეკითხა დედს თამარო.

ქეთო, თავ-ჩაკოდული, დაფიქრებულად, დასცქეროდა ფულს სტოლზე.

— ჰო, შვილო, ნაღვლიანათ მიუგო ქეთომ.

— დედა, მოუტან მამას წამალს, გახარებულად უთხრა დედს თამარმ და წასასვლელათ მზადება დაიწყო.

— სინათლე არაა-ქა?

— არაა, დედა, ნისიათ ნაფთი არ მოგვეცა მენავთემ!

— აბა, გაიქე, ჯერ ნაფთი მოიტანე!

თამარო ციბრტუცივით გატრიალდა, ნაფთის ქურჭელი ხელში აიღო, გამოართო დედს გროში და გაიქცა ნაფთისათვის. მან სწრაფათ მოიტანა ნაფთი, ჩაასხა ლამფაში, აანთო და დადგა სტოლზე. სარდაფი ოდნავ განათდა. თამარო გამობრუნდა, წამლის შუშა და რეცეპტი ხელში აიღო, გამოართო დედს ფული ისე, რომ არც-კი შეუხედავს მისთვის, და გახარებული ფახ-წვივებ ტიტველა, მოკლე ძველ ჩითის იუბკაში გახვეული, თავშიშველა გაიქცა აფთიაქში წამლის მოსატანათ. ქეთო ცოცხა ხნის შემდეგ მიუახლოვდა თავის ქმარს, მიეაღერსა, ორ-სამხელ შუბლზე გადაუსვა ხელი, რაღაც უთხრა, მაგრამ ავით-მყოფმა პასუხის მიცემა ვერ მოახერხა, მან რამდენხელ დაატანა თავს ძალა, უნდოდა რაემ ვთქვა, მაგრამ გამოუვიდა რაღაც ლმუილი—“ნუ... ნუ...”

ქეთო ამშვიდებდა საწყალს და ჰკოცნიდა შუბლზე... ამ დროს თამაროც მოვიდა, მოიტანა წამალი და მტკივნაობით დედს გადასცა; მან სწრაფათ მოუტანა დედს ხის კოვზიც. დედამ დაასხა კოვზზე წამალი, აუწია ავით-მყოფს თავი და მიადებინა ის. თამარო მოწყენილი შეგყურებდა მამას. ავით-მყოფმა რაღაც უთქვამოთ მიაქნა-მოაქნა თავი ძველ ბალიშზე, და სახე დაეღრიჯა. თამარო მივიარდა მამას და რამდენჯერმე აკოცა მას დანაოკებულ შუბლში.

— ნუ გეშინია, მამილო, ნუ, ღვთით მალე მოჩრები, მალე.

საწყალი ქეთო წამლის შუშითა და კოვზით ხელში უთმოდოთ დასცქეროდა ავითმყოფს, თვალები ცრემლით ენამებოდა, და ათასი მწვანე ფიქრები უტრიალებდა თავში.

— ქეთოუფე, ქეთოუფე! გაისმა ვიღაცის ხმა დერეფანში.

— მობძანდით, ბატონო, მაშინალურათ მიამახხა ქეთომ და გულში საშინელი ტუყითა იგჷძრო.

— არა, სახლში რაღა გავაქვითო. ერთი მნახეთ აქ, უპასუხა უცნობმა.

ქეთო კარებთან მივიდა.

— საღამო მშვიდობისა, ქეთოუფე, უთხრა უცნობმა.

— თქვენ, ბატონო! განცვიფრებული შეეკითხა ქეთო. მას სახე დაეღრიჯა, ენა წაერთო და ცახცახი დააწყებინა მაგრამ ღამის წყვილი დარავდა მის ტანჯვას. ოჰ, ღამის წყვილიაო, რამდენ მწუხარებას ფარავ შენ!..

— დიახ, მე, უპასუხა უცნობმა და დაიწყო.

— ქეთოუფე, მე ვიცი შენი მდგომარეობა, არ შეგაწუხებდები, მაგრამ ხომ იცი ხელა, სხვა დროა; ავგერ სწავლა იწყება, ერთი შვილი რუსეთს უნდა გავამგზავრო, სამი აქ გიმნაზიებში მყავს, ყველა ამას ხარჯი უნდა, ქაჯან, აქ კიდევ ბანკი, იქ კიდევ ათასი სხვა ხარჯები... აქ რაღაც რევოლიუციიაო... დაღიხეროს უფაღმა... ღამისა და გველუბოს ვაქარი ხალხი... ვაქარობა დეცა და დეცა!.. ესეც არ იყო, აამაღლა ხმა უცნობმა—ათხი თვე გადის ერთი კაბეცი არ მოგიცია სახლის ქირა... რა ექნათ, გენაცვა?.. ჩვენც ღარიბი ხალხი ვართ და!.. ხელა მიგიღია ფულები და მოგვეცია!.. თორემ იძულებული ვიქნები სახლიდან დაგთხოვო!..

ქეთო იღვა ამ დროს, თითქოს ის ისმენდა სახლის პატრონის მქერამეტყველობას, მაგრამ ნამდვილოთ-კი მას ესმოდა მარტო სიტყვების რახუნე. ის სახლის პატრონის დანახვამ შორს გადაისროლა ფიქრების მორგეში და საშინელი ჯოჯოხეთური ტანჯვა აღუძრა მას გულში.

— რას შერები ვა?! ხმა ამაღლებით შეეკითხა სახლის პატრონი ცოცხა ხნის შემდეგ ქეთო გამოირკვა, ის სწრაფათ გამობრუნდა, აიღო სტოლიდან ფული, გადათვალა რაც ერგებოდა, მიუტანა დამისცა. სახლის პატრონმა იგრძნო რა ლიბონის მომხიბლველი სიმძიმე ხელში, გაიღიმა, სწრაფათ შევირა ოთახში, მიუახლოვდა ლამპას, გადათვალა ფული, კიდევ გაიღიმა უღვაშებში, მაგრამ ჩაბლუჯა ის ხელში, შემდეგ სწრაფათ გაეყარა გარეთ, არც კი გაიხედა-გამოიხედა ოთახში, არც კი დაფიქრდა მაზე, მას ჰქონდა ამ ფულის წაღების უფლება თუ არა..

— მშვიდობით, უთხრა ქეთოს, რომელიც ისევ იქვე კარებში იდგა, და ავიდა ზეით. ქეთო ფიქრობდა: „მოგდანა (სახლის პატრონის სახელია) რუსეთს ამგზავრებს შვილს, გიმნაზიაში ზღის.. ჩემი კი ულუქმა პუროთ შიმშილით უნდა მოკვდეს!..“

ამ დროს სარდაფში ჩავიდა ქეთოს ორი პატარა ქალ-ვაჟი დაღვევილ ტანისამაში, ნესტისა და ცუდი კვებისაგან დაბერბილი და უფერულები. ისინი მოხვიანენ კარებში მდგომ დედს და დაუწყეს კორწილი დედის კაბის კალთას.

— დედა, ლოის მიიღებ ჯამაგირს? ეკითხებოდა ერთი.

— დედა, მიყიდი მე პერანგს? აღმატკერით ეუბნებოდა მეორე.

ქეთოს გული აუყუწდა, მას მოწყდა ორი ობოლი ცრემლი თვალებიდან და პატარა ბავშვს დაეცა მოპარსულ თავზე. ბავშვმა თავზე ხელი მოისო და სისველე იგრძნო. ის უფრო მომეტერდა დედას ზეით თვალებში; როდესაც შენიშნა, რომ დედა სტირობდა მან გულუბრყვილოთ კითხა დედას.

— ლა გატირებს დედა!..

— არაფერი! შვილო, არაფერი! ნამალადვეი აღერისით უთხრა დედამ. შემდეგ სახელით თვალებზე ცრემლი მოიწმინდა და ხელ-მოკიდებთ ბავში სახლში

შეიყვანა, თამარო რაღაც კერძს ათბობდა ქურაზე ავით-
მყოფისათვის. ქეთომ ამოიღო კიბობანიდან პურის
ნაჭერი, გასტეხა ორთა, ერთი ნატეხი მისცა ერთს, მეორე
შეორეს და უთხრა.

— ქამბო, შეიღებო, და დიძინეთ! თქვენ გენა-
ცვალოს თქვენი დედა...

— ქეთოვუ! ქეთოვუ! კიდევ გაისმა ახალი ხმა.

— მობჰანდით! უპასუხა შემწინებულმა ქეთომ, და
გულმა ფანქალი დაუწყაო... სახლში შევიდა ახალგაზდა
კაცი, სქელ-სქელი, დაბალი ტანის, ლურჯ-ღივლები გახ-
ნინლო ახალშენი, თავზე კახური პატარა ქუთი, ჩიბუ-
ხით პირში, წინ ტილოს დაუშენალო მკვრილი.

— გამარჯობა ქი! თქვა ახლ მოსულმა — ქვე უკა-
ტრავით ქი! მარა რა გქნათ. ქვეფული ძალიან გვეკი-
რია ქი... მფუქვილეები ნისითა ფუქვილს აღარ გვაძლე-
ვენ... და ქვე ვილუბებით ქი!

გაფითრებულმა ქეთო უგულოთ, მებრამ სწრაფათ
გადათვალა ფული და მისცა. მეპურემ რაღდენიმე ჯერ
გადაატრიალ-გადმოატრიალა ფული ხელში, გადათავო-
გადმოთავალა, ამოიღო ჯიბიდან გძელი ქუქუკიანი ტილის
ქისა, ჩააწყრა შიგ, მოუტრა თავი, ჩაიღო უბეში, გაისწო-
რა პერანგი და მიუბრუნდა ქეთოს ჩიბუხით პირში.

— ქვე ძალიანი მადლობელი ვართ ქი!.. შვიდობა-
ბით ქი დაუმატა მან და გავიდა გრეთ.

— ქა, რა ღმერთი გავიწყრა, რა? ჯერ მეპურე
არ-კვი ამოსულიყო სარდაფიდან, რომ ქეთოსთან შეი-
ქრა ერთი დედაბერი, შიგ შალ წამოსხმული და ლე-
ჩაქ დახურული — რად დაგითხოვეს იმ ღვთის პირიდან
წასლდებომა, რად! თითქოს ცრემლებით ამობობდა — როგორ
უნდა შეინახო, შე საწყალი, ეგ ყმაწვილები, ავთამყო-
ფი ქმარი!.. უი, მები დაასქდა იმ შენს ხაზინის თავზე,
მეხი!.. პარკყავდა ხელებს და ლაქლაქობდა დედაბერი.
— ეს კარგია მაინც, რომ ოთხი თვის მოუკითათ... შენ
ესლა ფული გაქ? მომე, ქა, ჩემი სამი მანეთი, რომ გაქ!..
ზეგ ხატობაში უნდა წავიდდე და ერთი კაბიკი არ მაქვს,
რომ ხატს სანთელი აუნთო, ცხონებულები ჩემი ქმარის-
თვის ვაწირინო!.. არ მახსოვს, რომ ასე ხელცარიელი
ვეყოფილიყო როდისმე...

ქეთომ ხმა ამოუღებლივ აიღო სამი მანეთი და მისცა
დედაბერს, რომ მალე მოეშორებინა ის თავიდან. დედა-
ბერმა სიხარულით გამოკრა ფული თავსაფარის ყურში,
ერთხან ილაქლაქა კიდევ და შემდეგ წავიდა.

ქეთომ ბავშვები დაძინა. ერთხანს თამარს ელაპა-
რაკა რაღაც, შემდეგ ქმარს მიხედა, ბალიში გაუწეორა,
საბნის ყური ააქალაფა, რომელიც იატაკზე დაშვებუ-
ლიყო, შემდეგ დაიწყა სიარული იქით-აქით ოთახში.
თამარის ძილი მოეცოდა და დაძინა. ქეთომ სიარული
შესწყვიტა; ის მოქანცული სტოლთან დაეშვა, იდაყვები
სტოლს დააბჯინა და ხელები თავზე შემოიღვია. ავით-
მყოფს უკვე ძინა. ოთახში სრული მყუდროება გაიფე-
და. დიდ ხანს იყო ქეთო დაფიქრებული, შემდეგ ის
შინაგანი მწუხარებისგან აფორაკებულნი, უაზროთ ხე

წამოიქრა, რამდენჯერმე გაიარ-გამოიარა, ისევ დაჯდ,
მაგრამ ერთი ფიქრი, როგორც კაცის მკვლელს მისი
მსხვერპლის აჩრდილი, არ შორდებოდა და ფოლადის
ჩაქუჩითაც სცემდა თავში: „რას შერებნი ხელო, ზეგ, მა-
ხეგ?“ რით ვინდა შეინახო შენი ოჯახი?...

ქეთო, რაც ძილი და ღონე ჰქონდა კარგა ხანს
ებრძობდა ამ აზრს, კარგა ხან უწყევდა მას წინააღმდეგო-
ბას, კარგა ხანს ამხნევე-ფოლადებდა თავის თავს.
მაგრამ ამართ... სინამდვილეს თავისი გაჰქონდა. ბოლოს
მას სული შეეხუთა, რაღაც ბურთივით მოაწეა ყელში
და გააკავა, ძარღვები დაეკემა, ძალა მოუღუნდა, ტან-
და კანი კალი დაუწყაო, სახე აუთიამაგლა, მხრები აუტიგ-
ძიგდა, გულში ჩხლეტდა რაღაც საშინლათ, კუკის თა-
ვი გაუცხვლდა თითქოს ცეცხლი გააჩაღეს ზედაო, თვა-
ლები ავლანდა, და ცრემლის ტბა მოაწეა შიგ, რომე-
ლიც გახდა სათავეთ მის მწუხარებისაგან დაღრეჯილი
სახეზე აგორებულ ცრემლთა ღვარისა. ქეთო ცრემლით
გადაიქცა, მთელი მისი სხეული მოსთქვამდა და იცრე-
ლებოდა. მას დაეკარგა სულის სიძლიერე... ის გიყვიო
ზე წამოიქრა, ქმრის საწოლს მივიარდა, მერე ყმაწვი-
ლებს დააყურდა... ყველას ძინა, ყველა წუნარით იყო,
ღრო გამოშვებით ძილში რომელიმე ყმაწვილი შეიყვი-
რებდა, მოიფხანდა თავს, არ ტანს და გადაბრუნდებოდა
მეორე გვერდზე, ამ საწყალი ვადამყოფი ყრუთ ჩაახვე-
ლებდა, ერთ-ორს და ისევ დაჩუმიდებოდა, მხოლოდ
მწუხარებისაგან ამობოქრებული, ქეთოს გული განაგრ-
ძობდა ღელვასა და შფოთვის, როგორც გაბარაზებული
ზღვის ტალღა. მან წამოკრა თავის განუყრელ შალს
ხელი, წამოივლო ის ზურგზე და გავარდა ქუჩაში.

უკვე გვიან იყო, მთავრე როგორც ბალტიის
ზღვის მრავალ რიცხოვან კუნძულზე შორის გემი, ამა-
ყათ მისტურავდა ურცხვე შიგ ღრუბლების გორაკებში,
აპობდა მათ, ფანტავდა სიბნელეს... ამ ღროს ის, ვიო
ქალწული თავის აშისკ, უმანკოთ ულიძობა დედა-მიწას
და აფრქვევდა მკრთალ სხივებს. ვარსკვლავთა გუნდი
მარგალიტებით მოქედილ საფანეთ ჰქმნიდა ცას და მის
სიდიადეს წარმოუდგენელ სიმშვენიერეს რთავდა. უს-
წორ-მასწორი ქედები ზღაპრულ მდევებით შემორტე-
მოდა თბილისის ვარშემო, თითქოს სურთ დაიკონ ის
განემე მტრისაგანო. მათ მიეშვირათ ზურგი მთვარისათ-
ვის და ბანაობდენ მის უხვ სხივებში. მთაწმინდა ჩვეუ-
ლებრივის მოწყენით გადმოჰყურებდა თბილისს. მტკე-
არი გულწაბრობილი მიზუტუტებდა თავისთვის რაღა-
ცას. საამო ნიაფი დაჰქროლავდა არე-მარეს და ელერ-
სებოდა. მუშა თბილისს უკვე ძინა, მხოლოდ ღალი,
ბანაოფი თბილისი განავარობდა განცხრომას. შორს ქა-
ლაქის ბაღებში გრიალებდა მუსიკა, რომლის მელოდი-
ებს ოტაცებდა ნიაფი და შორს, მინდვრებში უერთებდა
ბუნების მუსიკის მომიზიდველ ჰანგებს. ქვე გაისმოდა
დანა-ჩანგლების ჩხრიალი, ძვირფასი სასმელ
ბოთლების პროპკითა ტკაცა ტუკუო, ქალთა ხორის
უშინაარსი სიმღერის ხმა და მადძლათა ვაშა-ვაშას ძა-

ხილი... იქვე დაყანტალობდენ ბაღის ბილიკებზე უწონულაზათით მორთულ მოკაზმული ქალები, რომელთაც უღმობელი ცხოვრების აბოპოკრებული ლანქერი მიაქანებს უფსკრულისაკენ... აქ მეტებში, რომელიც ოდესღაც თავისუფლებისათვის მებძოლოთ სიმბაგრე იყო, მაგრამ დღეს ისტორიის უკუღმართმა ტრიალმა წინააღმდეგო რაღის დაბაკისრა, სენაკებში ჩაეტილნი თავისუფლებისათვის მებძოლნი, უკან ხელ დაწყობილნი, კუთხიდან-კუთხეში დადიოდენ გულშეხეთუთლნი; მათ თვალებს რული არ ეკარებოდა...

ქეთო უაზროთ ვაუღღვა ქუჩას; მან გაიარა ერთი, მეორე, გადაუხე-გადმოუხეია, არავის ყურადღებას არ აქცევდა, ჩაუარა გვერდით ორ შეყვარებულს, რომელნიც აღფრთოვანებულნი ეკვროდნენ ერთმანეთს მკერდში და აწებებდნენ ათროლოლებულ ტუჩებს... ისინი ამ წამებში მარტო ერთი გრანზობით იყენენ გატაცებულნი. სიყვარული, განუწყვეტელი სიყვარული, სიყვარული..

არც ამ ბედნიერთ შეენიშნავით ის უბედურა, რომელმაც ეხლა მათ გვერდით ჩაუარა და ცხოვრების მწუხარებისაგან ნერვებ აშლილი საღდაც უგზო-უკლოთ მიეხეტებოდა; ვინ იცის, ის საწყალიც ერთ დროს ამათებრ ეღუღუნებოდა და ხეცვდა დღეს დამბლისაგან დამხვრეულ თავის ქმარს...

ღმე, დასტებენ, იტხოვრონი!..

ქეთო ინსტიტიურათ მიუახლოვდა ერთი შენობის ოლაყათის კარებს და მიაწვა მას, მაგრამ კარები არ დამოძრბილდა.

— არ მიშვებ?! ვნახათ!.. შეუტია ქეთომ და მუშტი მოუღღრა კარებს. ის ენერგიულათ წარსდგა წინ, მაგრამ ხელი მოუღღრდა და ძირს დაეშვა. ახალმა ცრემლებმა აღმოხეთქეს მისი თვალებიდან და ავორდნენ მის გაძვალტყავებულ დაწვებზე. ქეთო გაბრუნდა, გადავიდა ქუჩის მეორე მხარეს, ბაღის ღობის ბოძს ერთი ხელი ჩამოაღო და შემობრუნებული ოლიმცერათ გადახედა შენობას. ეს ის შენობა იყო, საღდაც ქეთო ათი წლის განმავლობაში მუშაობდა და დღეს კი ქუჩაში გაუძახეს. ის მთვარის სხივზე რაღაც კიდევ უფრო მედიდურათ გამოიყურებოდა, თითქოს გრანზობს თავის სიღიადეს და ამყაობს კიდევო. ქეთო კარგაი დააცქერდა მას და მერე ამღვრეული შესძახა.

— წყევული ფაბრიკა! შენ ერთი ქობნახი იყავ, როდესაც მე შენში დავიწყე მუშაობა... ეხლა გიზარდე, უზარ-მზარბი ვახდი... გამომწოვე, როგორც მწყობარა, რაც ძალი და ღონე მქონდა... დავსუსტი, დავქანცე... როდესაც ჩემი შრომა საქორბა ხუთი ოლა-მინის საარაკებში, ქუჩაში გამოძახე... საღდა ჩემი ამაგი... საღა!?!.. შენ, შენ ცივი ხარ!.. არ გესმის ჩემი ყმაწვილების ტირილი და ჩემი ავათმუკუი ქმრის კენესა!.. მე მე ვაგათობო შენ... დეე, ატირდეს შენი ყმაწვილები!.. მე შენ მოვიღებ ბოლოს... მითათ ვებარიალებ აქაურობას!.. მაგრამ ამ დროს საზინელი ტყვიელი იგბრინო ხელის სიღრმეში, რაღაც მწვავე ხმამ ჩასწყვილა

მას ყურში: „სამასი ოჯახი.. სამასი მუშის ოჯახი“!.. ის შეერთა, შეეშინდა და კანკალი დაიწყო, კიდევ ახალი ცრემლები, კიდევ ახალი ტანჯვა. ის საშინელ სასოწარკვეთილებას მიეცა. რაღაც საწამლაი ხმა არ ასვენებდა მას და ჩაქუჩივით სცემდა ტვინში; „ხეაღ, ზეგ, მახეგ, რას შერებში? უნდა იმათობრო, უნდა!..“

ქეთო თანდათან უფრო და უფრო კარგავდა ძალოს და მიტოპავდა მწვავე გრანზობა ტრალეებში. ვერ ახერხებდა თავის თავის შეკავებას, გამხნეებას, დიგლოჯა მისი სიძლიერის ბაწრები... გულმა მოუმატა ცემა და მთელ სხეულს მოეღო სისუსტე... გრძელი ზონლებივით ვეგმა მის თავში ცხოვრების მწვავე და ტკბილი მოგონებები, ისინი წყდებოდნენ, იწვე გმბვოდნენ, კიდევ წყდებოდნენ და ასე გაუთავებლოთ... არც კრთ იმათგანზე არ შეედლო შერებება ქეთოს გიანებას რაც მასში აღვიძებდა კიდევ ახალ-ახალ ტკივილებს და გულის ღრღას...

ქალაქის საათის ზარმა შეაღამის დაქრა. ზევით, განდვიღზე გაქრა ელექტრონის ფანარი, ქუჩებში გაისმა ქუჩის მცველის სტენა, შორს საღდაც დიციყვლა მაპაღმა, მაღლა ეაქაქივით დიციყინა მატარებლის ლოკომოტივმა და სრიალ-სრიალით გაექანა სწორ ლიანდაგზე, მეტეებში ძიმბეთ ჩახველა უპაერობისა და სიცისაგან შეწუხებულმა პატიმარმა, ჟანჯარას მიაშურა და შუბლის გასაგრილებლოთ მტკეპრს ვაღახედა, ქეთოს სახლში პატარა მისმა ვაჟმა ძილში წამოიძახა. „დედა, მიყიდი პერანგს? მალა ციდან მოსწყდა ერთი ვარსკვლავი და გასწრა განუზომელ სივრცეში. ქეთოს გულმა ვეღარ გაუძლო აბოპოკრებულ მწუხარების ტალღებს, რომელთაც მასზე მიიტანეს იერიში, მან მოინდომა მათი გაუანტვა. ქეთოს გული მძლიერათ შეუტბა; ის გასქდა. საწყალი ქეთო შეკრა და ქვასავით ძირს დაეშვა; ამ დროს მან ჩამოკრა ღობის მათულის ქაცეებს შუბლი და მარცხენა წარბის ზევით სამამ წვეთმა სისხლმა გამოჟენა; ქეთო უსულლოთ დაეცა მიწაზე...

3 — ე ხ ი ლ ი ს ა ვ ე ლ ი .

გ ე შ ა თ ა შ ო რ ი ს .

20 მაის მთხდა აბიღისის თანამქმნ ქანხების ზროფესიონალური სსოზადობის გამეგობის გრუბ. გამეგობამ განახიდა შემდეგი საკითხები: 1) ბოზარჯიანის და გიფინჯიანის ფაბრიკებში დაჯადმყოფეული მუშების მდგომარეობა; 2) ფაბრიკებში მომხდარი უწყსოება, მ) მეკუბარეკის ბოზარჯიანის განცხადება და სხვა წერილმანი საკითხები. სხენებულ ფაბრიკებში ძალბან ბეგრა დაჯადმყოფეული მუშები: ზოგი ჭლექით და ზოგიერ სხვა აუტანელი ზარბები-საგან გამოწვევეული აჯათიყოფობით. ამათა მდგომარეობა ერთბ სასტკიავა, მაგრამ დდმდე მისთვის კაცს ან მიუქცევაა უყრადლება. ზოგი ამთვანი ისე დაუქდურებულა, რომ

კეთილი საქმის ვითარებას, ზუსტად ვერ იძლევა, ასეთი-მუშები იძლეული იზრან დასტოვონ ფინანს და რა ვილ-დას იძლევენ მათ? რადგან სწრაფი თვისის! გამოკვლას აქვს მო-ღვაწისკენ გამოართული ენიფანჯიანთან და ბოზარჯიანთან. ენიფანჯიანმა უფრო გულგულად გამოიხილა და აჯამოვით დასაჯილდა ელბათ ცხრა თვის ჯამაგირს შეგებარდა; რასაკ-ვირველია აჯამოვით, რომელსაც ჩაიღ-მეტო წყალწადი უმუ-შაქნის სქენებულ ფაბრიკაში ვერ დასთანძღებს ასეთ მტრე-ფასს; ვერ მოღვაწისკენ არ დასრულებულა და ესა ით რო-გორ დასთანძღებს ჩვენს წინადადებას.

ვფიქროვებ მას სთხოვს სუას მართეს. რაც შეეხება ბოზარჯიანს, ვერ ზახუხა არ არის მისგან. თუ მოღვაწი-რაკება სასურველია ვათავად, ამას ბრძინაბაძური მისწე-ლობაც ექნება ასეთი შეთანხმებისთვის.

მორე სკაითხი შეეხება ბოზარჯიანის ორ მუშას, რომელნიც ფაბრიკის დაკეტვის დროს ფარულად დარჩენი ფაბ-რიკაში, ორი დღე და დამე იმუშავს ზედ მეტო სიქმე და ამათ გამოწვევით უგმაყოფილება დაჩაჩენი მუშებში, რითი-საც ერთა მთავანი ქროფიანს მისი უმრავლესობით დაითხო-ვინდა იქნა სამუშაოდან და მისს ამხანაგს კოლას ორი კვი-რით აკრძალა ფაბრიკაში მუშობა. აგრეთვე წინადადებაც მიეცა, თუ აგი გაამეორებს ასეთ სიქმელს, მისცა დაითხოვს მუშები სიქმიდან.

რაც შეეხება ფაბრიკაში მომდარ უწყისობას, რაზედაც არა ერთხელ და ორხელ გ ათქვამს ამხანაგს მუშებისთვის, რომ ნუ ჩადან ასე ამბებს, როგორც არის კვირაში სწრაფი დაღის მუშობა, ზურის ფულიც აღება და ლობობა, სამწუხ-როთ ბოლო მანდ არ ედება. აი ამან გამოიწვია ის, რომ ბოზარჯიანმა გამოკვინდა: „თუ მუშობას წეს-რაც არ შემოიღებთ მუშები, შე იძლეული ვაქნები ზურის ფული ახარ დაფარიგო და ის მუშები, რომელნიც ითრბიან და სიქმე არ გამოაყთ ფაბრიკაში. ვინც დაარღვეს ამ წეს-ების, მას შესჯილდა დაფარვის გამოკვინდაც და მუშებიც.

დასსრულ თუთენის ჩამწობა შეგარდებს იძლეოს წინა-დადებას გამოკვინა, თუ ივანი არ იმუშავებენ რიგისანი და რიცა უნდათ მაშინ მოვლენ სიქმეზე და რიცა უნდათ მაშინ წავლენ ასეთ, როგორც გასართობი წავა დაშინა, მაშინ გამოკვინა და მუშებიც დაითხოვენ მათ და მათ სიქმეზე მია-ღებინებენ ხსენის ასეთ მუშებს, რომელნიც დაფარვის სიქ-მიანობას.

გამკვობის მონღობლობით ოლიმპიადა.

წერილი რედაქციის მიმართ.

ბნო რედაქტორი! ნება მიბოძეთ თქვენი განხილვის საშუა-ლებით შევკითხო „სორაპანს“ ანხანავობას შემდეგ: 1) რა მი-ზეზია, რომ ორი თვე გადის და ჩემი ხედრი ფული კურნალ-მა-ზეთების 16 მ, 4 კაპ. არ გადაეცით სიმონოვს და ამით ხელს მიზ-ლით კურნალ-გაზეთების გაფრტყობაში?

2) სორაპანის სახელზე გამოგზავნე „ეკალის“ რედაქციის გადასაცემად 4 მ, 90 კაპ. რისთვის არ გადაეცით?*)

3) 9 მანეთი რომელიც თქვენ მიმობოვეთ და გამოგზავნეთ „ეკალის“ რედაქციისთვის? და ესლა ეკალის რედაქტორს მე ფულს მისთვის, რისთვის მიმობოვეთ თუ გადაცემა არ შეგეძლო?

გთხოვთ შემოხსენებულ კითხვებზე მიხასხობით რაც შეიძლე-ვა დაჩაჩენებით.

ჩოხატაური. ნ. მეგრულიშვილი.

* ფოსტის კვარანტინა ხელთა მიქცა.

რედაქციისგან.

წინა ნომერში მოთავსებულ ლექსს „მოგონება“, რა-საც ავტორი უძღვნდა ი. ევლოშვილს, გაკეთებული ჰქონ-და ჩვენი შენიშვნა, სადაც ვაცხადებდით, რომ „ამ ლექსს არ ევლანებებით საცხებთ“. ფრუხვარ რომ ეს შენიშვნა თა-ვის დროზე ვერ დაიბედა.

ყოველკვირეული საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტერატურო გაზეთი

რიენიკვალი		
გაზეთის ფასი:		
თბილისსა და თბილის გარეთ	7 მ.	— კ.
ნახევარ წლით	—	3 მ. — კ.
სამთვით	—	1 მ. 60 კ.
სახლვარ გარეთ ერთიწლით	7 მ.	— კ.
ნახევარ წლით	—	4 მ. — კ.
სამი თვით	—	2 მ. — კ.

ცალკე ნომერი ყოველმან ორი შური
ხელისმოწერა შეიძლება: თბილისში, წიგნის მაღაზია „სორაპანი“ მადათოვის კუნძული ფოსტით ფული და წე-რილება უნდა გამოგზავნოს ამ ადრესით:

Тифлиски книжный магазинъ „Сорапани“ (Мадат. остров) Рахилъ Каландадзе
სემლოწერალიც წერილები არ დაიბეჭდება. დაფებულა მცირე წერალებს და კორესპონდენტებს რეაქციას დიხდნის არ ინახავს, ინახება ერთი თვით მხოლოდ მოთხრობები და დიდი წერილები.

მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე კვირა-უქმეებს გარდა დღის 11-დან ნაშუად-ღევს 2 საათამდე.

რედაქტორ-გამომცემელი ანთ. გორგოზიანი.